

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ-ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
Μ.Π.Σ. ΠΟΜΑΝΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Φροντιστηριακή εργασία:

**«ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ
ΜΑΡΤΥΡΟΥΜΕΝΗ
ΣΤΑ ΣΥΝΑΞΑΡΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΤΗΣ»**

μηνός Ιουλίου

*Χρυσούλα Χατζηλία
Αριθμός Μητρώου 24505
εργασία Α' εξαμήνου*

Αθήνα 2005

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στο θέμα της βίας και συγκεκριμένα πως οι άγιοι, οι οποίοι ανήκουν στην ορθόδοξη Εκκλησία, αντιμετώπισαν την βία. Αιτία για την σύνταξη αυτής της εργασίας είναι το μάθημα, που πραγματοποιήθηκε το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2004-2005, στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα Ποιμαντικής Θεολογίας και Αγωγής του τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και είχε ως θέμα την βία.

Η ενασχόληση μας με το θέμα της βίας, στα πλαίσια του μαθήματος του κ. Αλ. Μ. Σταυρόπουλου, δημιούργησε σε όλους τους φοιτητές, του προγράμματος, προβληματισμούς και όρεξη για μία περαιτέρω διερεύνηση. Ο καθένας σκέφτηκε κάποια μορφή βίας που σχετίζεται με το χώρο της Εκκλησίας. Εγώ σκέφτηκα τους μάρτυρες που άσκησαν ποιμαντική μέσα από το μαρτύριο τους. Βοήθεια για να κινηθώ προς αυτή την κατεύθυνση πήρα από την συζήτηση που προηγήθηκε στην αίθουσα. Εκεί κάθε μεταπτυχιακός φοιτητής έθεσε τους προβληματισμούς του και βοήθησε τους συναδέλφους του να δουν και από μία άλλη οπτική γωνία το πρόβλημα της βίας.

Αποφάσισα να ασχοληθώ με τους Αγίους της Ορθοδόξου Εκκλησίας και να δω πως αντιμετώπισαν την βία οι Άγιοι. Οι μάρτυρες και γενικότερα οι άγιοι που βρέθηκαν αντιμέτωποι με κάποια μορφή βίας είναι πολλοί, γι' αυτόν θα ασχοληθούμε μόνο με αυτούς που έχουν γενέθλιο μέρα, μέρα μαρτυρίου, εντός του μηνός Ιουλίου. Θα δούμε αν υπήρξαν οι Άγιοι υποκείμενα ή αντικείμενα βίας, πως αντιμετώπισαν την βία. Κάνοντας αυτή την εργασία είδα καλύτερα τα μαρτύρια των αγίων και όσα τράβηξαν για να διασώσουν την πίστη τους. Με πόνο και θλίψη είδα πόσα πέρασαν οι Άγιοι Μάρτυρες, τι βασανιστήρια υπέστησαν εξ αιτίας της πίστεως τους. Συνειδητοποίησα πράγματα που δεν είχα προσέξει και δεν είχα δώσει την απαιτούμενη προσοχή.

Στην εργασία αυτή θα δούμε τους Αγίους που ήταν αντικείμενα βίας, είτε σωματική, είτε ψυχολογική. Επίσης θα δούμε και τους Αγίους που ήταν υποκείμενα, φορείς, βίας, και αν ήταν. Η Ορθόδοξη αγιογραφία έχει ασχοληθεί με την αποτύπωση και εικονογράφηση του μαρτυρίου των αγίων, όμως δεν έχει την έκταση που θα περίμενε κανείς. Μπορεί να έχουμε σε κάθε Εκκλησία των εσταυρωμένο, τον δρόμο προς τον Γολγοθά, όμως απουσιάζουν τα μαρτυρία των αγίων. Σπάνια συναντάμε στις Εκκλησίες τέτοιου είδους αγιογραφίες. Σε αυτό οφείλετε και η έλλειψη τέτοιου είδους εικόνων – αγιογραφιών από την εργασία αυτή.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω αυτούς που έδωσαν την ευκαιρία να είμαι μέλος αυτού του μεταπτυχιακού τμήματος και να έχω την τιμή και την χαρά να ασχοληθώ με τέτοια ενδιαφέροντα θέματα. Καθώς τον καθηγητή κύριο Σταυρόπουλο, που με βοήθησε πάρα πολύ σε όλη την διάρκεια της εργασίας, τους συμφοιτητές μου και την οικογένεια Αδαμοπούλου, η οποία μου δώρισε τον Μέγα Συναξαριστή της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Χρυσούλα Π. Χατζηλία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	2
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	3
ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ – ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Οι μάρτυρες ως αντικείμενα βίας.....	9
1.1 Το μαρτύριο ως αποτέλεσμα συνεχών βασανιστηρίων	10
1.1.1 Η αγία Λουκία και ο Ρήξος Βικάριος	10
1.1.2 Η μεγαλομάρτυς Χριστίνα	11
1.1.3 Η αγία παρθενομάρτυς Μαρκέλλα	11
1.1.4 Η αγία μεγαλομάρτυς Ευθυμία	11
1.1.5 Ο άγιος μάρτυς Αντίοχος και ο άγιος μάρτυς Ακάκιος	12
1.1.6 Ο άγιος Ευστάθιος	12
1.1.7 Ο άγιος Θεόδωρος επίσκοπος Κυρήνης, οι άγιοι μάρτυρες Θεόφιλος, Τρόφιμος και άλλοι 13	13
1.2 Η βία δεν οδηγεί στο μαρτύριο	13
1.2.1 Η αγία μάρτυς Γολινδούχ – Μαρία	13
1.2.2 Ο άγιος Ιωσήφ Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης και ο αδερφός του άγιος Θεόδωρος	13
1.2.3 Σεραφεΐμ του Σάρωφ	14
1.3 Η επιδίωξη του μαρτυρίου	14
1.3.1 Ο άγιος νέος οσιομάρτυς Νεκτάριος	15
1.3.2 Ο άγιος μάρτυρας Καλλίνικος	15
1.4 Αρωγοί στην υλοποίηση του μαρτυρίου	15
1.5 Οικογένειες στο μαρτύριο	16
1.6 Η μαρτυρία της Εκκλησίας την ώρα του μαρτυρίου	17
1.7 Η αντιμετώπιση άλλων μορφών βίας από τους μάρτυρες	17
1.7.1 Άγιος Αναστάσιος ο νέος ιερομάρτυς	18
1.7.2 Άγιος Παγκράτιος επίσκοπος Ταυρομενίας	18
1.7.3 Άγιοι Σιλουανός και Βιάνορος	19
1.7.4 Μεγαλομάρτυς Πανελεήμων ο ιαματικός	19
1.7.5 Απόστολος Τίμων	19
1.7.6 Άγιος μάρτυρας Θεόφιλος και νεομάρτυς Αθανάσιος	19

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Οι άγιοι ως θύματα ψυχολογικής βίας	20
2.1 Η βρώση των ειδωλοθύτων	20
2.2 Ο χλευασμός της ατεκνίας	21
2.3 Η περίπτωση των εξισλαμισμών	21
2.4 Η αίρεση ως πρόκληση	23

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Οι Άγιοι ως υποκείμενα βίας	24
3.1 Η κρήμνιση των ειδωλολατρικών ναών	25
3.1.1 Αγία Κυριακή	25

3.1.2 Άγιος Προκόπιος και αγία Θεοδοσία	26
3.1.3 Άγιος μάρτυρας Αιμιλιανός	26
3.2 Άσκηση βίας στους άλλους	26
3.2.1 Άγιος νέος οσιομάρτυς Νικόδημος	27
3.2.2 Όσιος Μιχαήλ ο Μαλεΐνος	27
3.2.3 Αγία Μαρίνα	28
3.2.4 Προφήτης Ηλίας	29
3.2.5 Αγία Παρασκευή	30
3.2.6 Άγιος Ευστάθιος	31
3.3 Φαινομενική βία	31
3.4 Άσκηση βίας στους εαυτούς τους	32
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	33
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	35
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-Ευρετήριο αγίων που αντιμετώπισαν βία μηνός Ιουλίου	37

Οι μάρτυρες την ώρα του μαρτυρίου τους

ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ-ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

βλ. : βλέπε
Δευτ. : Δευτερονόμιο
εκδ. : εκδόσεις
Θ.Η.Ε. : Θρησκευτική και Ηθική εγκυκλοπαιδεία
Κ.Δ. : Καινή διαθήκη
λ. : λήμμα
ΛΒΘ : Λεξικόν Βιβλικής Θεολογίας
Μαρκ : ευαγγέλιο του Μάρκου
Ματθ. : ευαγγέλιο του Ματθαίου
μ.Χ : μετά Χριστό
Π.Δ. : Παλαιά Διαθήκη
Πρωτ. : πρωτοπρεσβύτερος
π.Χ : προ Χριστού
σελ. : σελίδα (σελίδες)
στ. : στήλη
χ.σ. : χωρίς συγγραφέα
χ.χ. : χωρίς χρονολογία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εργασία αυτή θα προσπαθήσουμε να δούμε πως οι Άγιοι αντιμετώπισαν την βία. Θα επικεντρωθούμε στους αγίους που η Εκκλησία μας τιμά την μνήμη τους τον Ιούλιο. Κάνοντας λόγο για την σχέση αγίου και βίας όλων μας η σκέψη αρχικά πάει στους μάρτυρες. Οι μάρτυρες όμως αποτελούν ένα τμήμα αυτής της σχέσης. Βία ασκήθηκε σε πολλούς αγίους. Θα τολμήσω να πω, πως κάθε άγιος συνδέετε με κάποιας μορφής βίας, και αυτό συμβαίνει γιατί υπάρχει και ο διάβολος, ο οποίος ψάχνει ευκαιρίες και δημιουργεί καταστάσεις προκειμένου να διαβάλει τον άνθρωπο, την εικόνα του Θεού.

Ο πρώτος, μέσα στην Εκκλησία, που έγινε υποκείμενο βίας ήταν ο ίδιος ο Θεός. Αυτός που σαρκώθηκε από αγάπη για το δημιούργημά Του, την εικόνα Του και εκείνο τον σταύρωσε. Ο Ιησούς Χριστός ήρθε για να σταυρωθεί, για να πεθάνει, μόνο έτσι θα νικούσε τον θάνατο ο άνθρωπος. Με την ανάσταση του άνοιξε τον δρόμο για την θέωση σε όλους τους ανθρώπους. Οι πιστοί του πατούν πάνω στα βήματα του και αντιμετωπίζονται από τους άλλους όπως αντιμετωπίστηκε και ο Κύριος. Γίνονται υποκείμενα βίας και μαρτυρούν την αλήθεια του Ιησού Χριστού. Φορώντας τον χιτώνα του μαρτυρίου καταδεικνύουν την δόξα της Ορθοδόξου Εκκλησίας και ακαταμάχητο της ισχύς του Αμνού¹.

Η βία δεν αποτυπώνει τα σημάδια της μόνο στο σώμα του ανθρώπου αλλά και στην ψυχή του. Βία δεν είναι μόνο η σωματική αλλά και η ψυχολογική. Αυτή η ψυχική και βιολογική διάσταση αποκαλύπτει την διττή διάσταση του μαρτυρίου². **Ψυχολογική βία** είναι ο εκβιασμός, η περιφρόνηση, ο χλευασμός, το ψέμα, η προσμονή του μαρτυρίου, οτιδήποτε μπορεί να τραυματίσει την ανθρώπινη ψυχή.

Αυτοί που ήρθαν αντιμετώπι με την σωματική βία σίγουρα αντιμετώπισαν και την ψυχολογική βία. Εδώ, στην **σωματική βία** έχουμε δύο κατηγορίες τους αγίους ως **υποκείμενα βίας** και τους αγίους που υπήρξαν **αντικείμενα βίας**.

Υπήρξαν άγιοι που ήταν αντικείμενα βίας, δέχθηκαν και υπέστησαν κάποια μορφή βίας, και αγίους που άσκησαν βία, ήταν δηλαδή υποκείμενα βίας. Θα ήταν λογικό να απορήσει κάποιος ακούγοντας για αγίους που είναι υποκείμενα βίας, γιατί όλοι γνωρίζουμε πως ο Χριστιανισμός είναι αντίθετος απέναντι σε κάθε μορφή βίας. Ο Χριστός είναι εκείνος που είπε «όστις σε ραπίζει εις τήν δεξιάν σιαγόνα, στρέψον αυτω καί τήν άλλην» (Ματθ. 5,38-40). Πως είναι δυνατό να γίνει άγιος κάποιος που άσκησε βία. Εδώ πρέπει να τεθεί και το ερώτημα αν αγιοποιήθηκε επειδή άσκησε βία.

Έχουμε και αγίους που έγιναν υποκείμενα βίας, άσκησαν βία σε άλλους ανθρώπους. Στους βίους των αγίων μπορούμε να δούμε και αγίους που υπήρξαν ταυτόχρονα και υποκείμενα και αντικείμενα βίας, όπως αυτοί που ζούσαν μία ασκητική ζωή, δηλαδή άσκησαν βία στον εαυτό τους.

Οι κατηγορίες, των αγίων που ήταν υποκείμενα βίας, είναι πολλές και κάθε άγιος εμπλέκετε σε παραπάνω από μία γιατί είναι αλληλένδετες. Επίσης και οι διαφορές που έχει η μία από την άλλη είναι μικρές, ελάχιστες. Για κάποιον που δεν ξέρει ίσως του φανεί παράλογη η διάκριση ανάμεσα στον μάρτυρα και τον οσιομάρτυρα ή τον όσιο. Η μορφή της βίας που τους ασκήθηκε είναι υπεύθυνη γι' αυτόν τον διαχωρισμό.

¹ Βλ. ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΣΤΑΥΡΟΥ, 1988, σελ.357.

² Το μαρτύριο κατ' ουσίαν έχει μία απέραντη ψυχολογική διάσταση, τα χρονικά όρια της οποίας είναι πολύ ευρύτερα του χρόνου της υποβολής του μάρτυρος εις το σωματικό μαρτύριο. Το μαρτύριο άρχεται από την στιγμή κατά την οποία άρχεται η αλλοίωση της ανθρώπινης ψυχής εκ της αγάπης του Κυρίου. (ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΣΤΑΥΡΟΥ, 1988, σελ.357-358).

Αξίζει να αναφέρουμε ποιες «κατηγορίες», ποιοι χοροί, μαρτύρων υπάρχουν και τι αντιπροσωπεύει ο κάθε χορός.

- **Αρχιμάρτυς** και **Πρωτομάρτυς** είναι ο ίδιος ο Χριστός.
- **Προφήτες**, είναι όσοι άνθρωποι, οι οποίοι έζησαν π.Χ., είχαν το χάρισμα να επικοινωνούν με τον Θεό και να αποκαλύπτουν το θέλημα Του στους ανθρώπους.
- **Δίκαιοι**, έτσι αποκαλούμε τους αγίους που έζησαν την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης
- **Απόστολοι**, είναι οι διαλεγμένοι από τον Θεό, τους οποίους έστειλε για να κηρύξουν το ευαγγέλιο. Θεωρούνται κορυφαίοι στην σειρά των Αγίων, γι' αυτό και τοποθετούνται πάνω από αυτούς.
- **Ισαπόστολοι**, ο τίτλος αυτός απονέμετε σε κάποιους αγίους που είχαν έντονη ιεραποστολική δραστηριότητα, όπως ο άγιος Κωνσταντίνος και η αγία Ελένη.
- **Μάρτυρες**, ονομάζονται οι λαϊκοί που μαρτύρησαν.
- **Ομολογητές**, είναι ο χορός των αγίων που ομολόγησαν με θάρρος την πίστη τους στον Χριστό αλλά οι διώκτες τους δεν τους οδήγησαν στο μαρτύριο.
- **Ιερομάρτυρες**, είναι οι ιερείς ή οι επίσκοποι που μαρτύρησαν.
- **Μεγαλομάρτυρες**, δοξάστηκαν από τον Θεό περισσότερο, γιατί υπέμειναν πολλά και μεγάλα μαρτύρια.
- **Όσιοι** είναι οι μοναχοί και ασκητές του αναχωρητικού, μοναχικού βίου.
- **Οσιομάρτυρες** είναι ασκητές και μοναχοί που μαρτύρησαν.
- **Παρθενομάρτυρες** καλούμε τις παρθένες γυναίκες που μαρτύρησαν.
- **Νεομάρτυρες**, λέμε αυτούς που μαρτύρησαν τα χρόνια τους Τουρκοκρατίας.³

Αυτοί είναι οι χοροί των αγίων που θα μας απασχολήσουν στην παρούσα εργασία. Οι κατηγορίες των αγίων φαντάζουν πολλές, και οι περισσότεροι από εμάς αγνοούμε τις παραπάνω κατηγορίες αγίων. Αυτοί οι χοροί των αγίων φαντάζουν λίγοι σε σχέση με το πλήθος των βασανιστηρίων που υπέστησαν. Είναι απίστευτη η βαναυσότητα που έδειξαν οι θύτες των αγίων, δεν μπορεί να χωρέσει ανθρώπινος νους την σκληρότητα των βασανιστηρίων.

Πολλοί από τους αγίους αποκεφαλίστηκαν από τους δημίους της εποχής⁴, στα συναξάρια βρίσκουμε πολλές φορές την φράση «ξίφει τελειούται». Συχνά διαβάζουμε για αγίους που κάηκαν σε πυρακτωμένα καμίνια, στην φωτιά, σε καυτά λουτρά ή που έγιναν βορά στα άγρια θηρία. Κάποιοι από τους πρώτους μάρτυρες σταυρώθηκαν όπως ο Χριστός. Άλλοι σύρθηκαν από τα άλογα και βρήκαν ένα τραγικό θάνατο ή λιθοβολήθηκαν. Κάποιοι βρήκαν φρικτό τέλος από τα βέλη τόξου ή από λόγχες. Συχνά απαγχονίζαν οι διώκτες τους μάρτυρες και αυτή η μορφή του θανάτου είναι αρκετά επώδυνη⁵.

³ Βλ. Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, 1997, σελ.65, 98-109.

⁴ Ο θάνατος δια αποκεφαλισμού ήταν αρκετά συνήθης. Ο θανούμενος αισθάνεται για περίπου 3 λεπτά άλγος από τις αισθητικές απολήξεις του τραχήλου, του περιστείου των αυχενικών σπονδύλων, του βλεννογόνου της τραχείας και του οισοφάγου από τα τοιχώματα των αγγείων του τραχήλου και από τις μυϊκές μάζες. Ο θάνατος επέρχεται εξ αιτίας της εγκεφαλικής ισχαιμίας. (ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΣΤΑΥΡΟΥ, 1988, σελ.359).

⁵ Με τον απαγχονισμό δημιουργείτε εγκεφαλικό οίδημα στον μάρτυρα, και αυτό συνεπάγεται έντονη κεφαλαλγία. Ακόμη υπάρχει υπερκαπνία και υποξία, δεν μπορεί ο μάρτυρας να αναπνεύσει. Το μαρτύριο αυτό διαρκεί περίπου 15 λεπτά. Υπάρχουν ακόμα αρκετά είδη μαρτυρίου εξ ίσου επώδυνα. Υπάρχει το μαρτύριο της εξαρθρώσεως, του ραβδισμού, του διαμελισμού, με μαχαίρια σαν φονικό όπλο, τοποθέτηση του κεφαλιού στον ήλιο, δια στραγγαλισμού, ακρωτηριασμός των μελών με πέλεκυ και άλλα πολλά βασανιστήρια. (ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΣΤΑΥΡΟΥ, 1988, σελ.359-364).

Τα περισσότερα από τα μαρτύρια που συναντάμε είναι μία σειρά από βασανιστήρια. Είναι μία σειρά από βασανιστήρια που αναφέραμε παραπάνω. Υπάρχουν μάρτυρες που τους κρέμασαν τους έβαλαν αλάτι στις πληγές και τους έκοψαν την γλώσσα. Σε άλλους φόρεσαν πυρακτωμένα περικεφαλαία, τους κρέμασαν από τα μαλλιά και τους έκαψαν, τοποθετώντας τους σε λέβητα με λάδι και πίσσα. Βλέπουμε πως ο ειδωλολατρικός κόσμος έδειξε το μεγαλείο της απανθρωπιάς του στα σώματα και τις ψυχές των χριστιανών. Δεν ευαισθητοποιήθηκαν από την ηλικία ή την οικογενειακή κατάσταση των χριστιανών και έτσι έγιναν θύματά τους όχι μόνο μεγάλοι άνθρωποι ή οικογενειάρχες, σύζυγοι ή γονείς, αλλά και μικρά παιδιά, αθώες ψυχές.

Όλα αυτά είναι θα προσπαθήσω να τα παρουσιάσω στην εργασία και να δούμε πως οι άγιοι αντιμετώπισαν την βία, την ψυχολογική βία ή την σωματική βία που τους ασκήθηκε. Μέσα από το μαρτύριο των αγίων της Εκκλησίας ενεργοποιούνται όχι μόνο οι αρχές της πρόσληψης και της εμπειρίας αλλά και οι τέσσερις λειτουργίες της Εκκλησίας (μαρτυρία, λατρεία, κοινωνία, διακονία). Οι μάρτυρες ποιμαίνουν μέσα από το μαρτύριο τους. Γίνονται αντικείμενα βίας, δάσκαλοι και οδηγοί όλων⁶.

Θα δούμε και όσους αγίους άσκησαν βία. Πρέπει όμως κάνουμε έναν διαχωρισμό ανάμεσα στους αγίους που υπήρξαν υποκείμενα βίας και στους **Εθνομάρτυρες**. Εθνομάρτυρες αποκαλούμε όσους θυσιάστηκαν, αγωνίστηκαν για την απελευθέρωση της πατρίδας τους και πάνω στον αγώνα που έδιναν άσκησαν βία. Πολλοί από τους εθνομάρτυρες υπήρξαν Χριστιανοί όμως δεν σημαίνει πως η αυτοθυσία τους και η αγάπη τους για την πατρίδα μπορεί, και μόνο, να τους οδηγήσει στην αγιοποίηση. Αυτός είναι και ο λόγος που δεν τους αποκαλούμε νεομάρτυρες.

⁶ Βλ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, 1997, σελ.117.

1^ο Κεφάλαιο

Οι μάρτυρες ως αντικείμενα βίας

Όπως γνωρίζουμε οι περισσότεροι από τους αγίους, που έχουμε, έχουν μαρτυρήσει έχουν γίνει αντικείμενα σωματικής βίας. Το μαρτύριο τους προέρχεται από την αγάπη τους για τον Χριστό και για την πίστη τους. Εφάρμοσαν σε αυτό τις ποιμαντικές αρχές και ανέπτυξαν τις βασικές λειτουργίες της Εκκλησίας έτσι οικοδομούν και συγκροτούν την Εκκλησία. Το μαρτύριο αποτελεί μίμηση, συνταγή και συνανάσταση με τον Κύριο Ιησού Χριστό, τον πρώτο Μάρτυρα, το μέγα Αρχιερέα, που σαν αμνός θυσιάστηκε για την σωτηρία του κόσμου. Γι' αυτό και το δραματικό τέλος που βρήκαν τους άνοιξε τις πόρτες του παραδείσου.

Όσο και αν το τέλος είναι το ίδιο για τους μάρτυρες, η ιστορία του καθενός είναι διαφορετική, ιδιαίτερη και μοναδική. Φαίνεται παράξενο σε κάποιους, μπορούμε να κατηγοριοποιήσουμε τα είδη του μαρτυρίου και να δούμε ξεχωριστά πως αντιμετώπισε ο καθένας την βία του μαρτυρίου του. Όλοι οι μάρτυρες έδειξαν έμπρακτα την αγάπη τους για τον Χριστό με το να γίνουν αντικείμενα βίας. Υπήρξαν οι τέλει μιμητές του Χριστού, δηλαδή οι τέλει μαθητές Του. Γι' αυτό τον λόγο λαμβάνουν και εξαιρετική θέση, και τιμή όχι μόνο στην γη αλλά και στον ουρανό.⁷

Σκοπός τους δεν ήταν να οδηγηθούν στο μαρτύριο, μερικοί παρακαλούσαν και εύχονταν να έχουν αυτή την τύχη και την τιμή, δεν ήταν όμως αυτός ο αυτοσκοπός. Προσπαθούσαν να γίνουν όσο μπορούσαν καλοί Χριστιανοί, να τηρούν τις εντολές του και να ζουν σύμφωνα με το θείο θέλημα του. Δεν έκρυψαν το θρήσκευμά τους και όποτε ρωτήθηκαν το ομολόγησαν με μεγάλη χαρά. Έγιναν μάρτυρες και υπερασπιστές της πίστη τους. Μην λησμονούμε πως οι λειτουργίες της Εκκλησίας μας είναι η μαρτυρία, η λατρεία, η κοινωνία και η διακονία⁸. Και οι άγιοι μάρτυρές μας δραστηριοποιούν όλες αυτές τις αρχές μέσω του μαρτυρίου τους.

Θα πρέπει να σημειώσουμε πως οι μάρτυρες αυτοί για να προβούν σε μία τέτοια πράξη είχαν ξεπεράσει τον αρχικό φόβο και είχαν φτάσει στον τέλειο. Είχαν την ειρήνη και την γαλήνη που εκπέμπει ο τριαδικός μας Θεός⁹. Αξιοποίησαν τον θείο και έτσι κέρδισαν τον Παράδεισο. Εάν δεν ένοιωθαν αγάπη προς τον Θεό και δεν είχαν εμπιστοσύνη και πίστη σε Αυτόν, δεν θα αντλούσαν δύναμη από το πρόσωπό του και δεν γεύονταν την χαρά του μαρτυρίου. Προϋπόθεση για το μαρτύριο είναι η βαθιά γνώση του εσωτερικού χώρου, μέσω της θείας χάρις του Κυρίου, η κάθαρση από τα πάθη, η σμίκρυνση των ορίων του εγώ και του ιδίου θελήματος, ο περιορισμός των λογισμών¹⁰. Ακόμα ο μάρτυρας έχει επιτύχει στην υπαρξιακή θεώρηση του Είναι του, έτσι μέσω του Είναι του αποκαλύπτονται τα όρια του εγώ και υπάρχει μια σωστή ψυχοσωματική θεώρηση του Είναι. Τελική προϋπόθεση είναι η κλήση και η δυνατότητα του μάρτυρα να την διακρίνει και να την αποδεχτεί με το αίσθημα της αγαλλίασης και της εσωτερικής πληρότητας και να διαβεί την οδό του μαρτυρίου¹¹.

Τα λόγια των μαρτύρων, ακόμα και την ώρα του μαρτυρίου, καθώς και τα έργα τους ήταν καρποί της πίστης τους προς τον Χριστό¹². Η Εκκλησία μας τους τιμά και τους θυμάται ορίζοντας ως ημέρα εορτής, ως γενέθλια ημέρα, την ημέρα του

⁷ Βλ. Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, 1997, σελ.43.

⁸ Βλ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ 1997, σελ.57-60.

⁹ Βλ. ΠΡΩΤ. ΚΑΛΛΙΑΚΜΑΝΗ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ,1995, σελ.59-74 και ΤΣΙΤΣΙΓΚΟΥ Κ. ΣΠΥΡΟΥ, 2004, σελ. 115-169.

¹⁰ Βλ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ ΒΛΑΧΟΥ, 2004, σελ.203-277

¹¹ Βλ. ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΣΤΑΥΡΟΥ, 1988, σελ.357-358

¹² Μαρκ. 13, 11 «...ου γάρ εστε υμεις οι λαλουντες αλλα τό Πνευμα τό άγιον.»

μαρτυρίου τους.¹³ Η Ορθόδοξος υμνογραφία παρομοιάζει το μαρτύριο ως γάμο¹⁴ και αναφέρει την ημέρα του μαρτυρίου ως μέρα άθλησης¹⁵.

1.1 Το μαρτύριο ως αποτέλεσμα συνεχών βασανιστηρίων

Στην ιστορία της Εκκλησίας υπήρξαν μάρτυρες που για να μαρτυρήσουν, για να παραδώσουν την ψυχή τους στον Κύριο πέρασαν από μία σειρά μαρτυρίων. Οι διώκτες τους ήταν πολλοί και τα βασανιστήρια ήταν πολλά. Τα μαρτυρία ήταν σκληρά και επίμονα και η όλη αντοχή τους απέναντι σε αυτά, ήθελε να δείξει στους άπιστους διώκτες τους, την δυνατή πίστη τους και την αλήθεια του προσώπου του Χριστού.

Η συνεχής και ατελείωτη βία που τους ασκούσαν δεν τους λύγιζε, και δεν τους έκανε να χάσουν την πίστη τους και την εμπιστοσύνη τους απέναντι στον Θεό. Οι διώκτες απόρησαν τις περισσότερες φορές με το κουράγιο, την σωματική δύναμη και την αθανασία του σώματος των πιστών. Την ώρα του μαρτυρίου ο Χριστός γίνεται μάρτυρας και πολεμά τον σατανά και τα όργανα αυτού μαζί με τους μάρτυρες. Αγωνίζεται και συμπάσχει μαζί τους, και αυτό έχει σαν συνέπεια να αποκτούν τα σώματα των αγίων υπερφυσικές ιδιότητες και δυνάμεις¹⁶.

Αρκετοί, μη χριστιανοί, θαύμασαν τους μάρτυρες για τα αποθέματα ψυχής και κουράγιου που έδειχναν, δεν μπορούσαν να τα καταλάβουν ότι τα αντλούσαν από το Μαρτύριο και την Ανάσταση του Ιησού Χριστού. Αυτοί οι άνθρωποι, που δεν είχαν επαφή με τον Χριστιανισμό, κατάφεραν μέσω αυτών των σπουδαίων κηρύκων του Χριστιανισμού, των μαρτύρων, να γνωρίσουν και να ασπαστούν τον χριστιανισμό. Κάποιοι από αυτούς αφού έφυγαν από τον ρόλο του διώκτη έγιναν μάρτυρες και κήρυκες του Χριστού και της αλήθειας.

1.1.1 Η αγία Λουκία και ο Ρήξος Βικάριος

Ο Ρήξος Βικάριος ήταν ένας από τους διώκτες των χριστιανών και οδήγησε αρκετούς από αυτούς στο μαρτύριο. Ένα από τα «θύματα» του ήταν και η αγία Λουκία. Ο Ρήξος πίεζε την αγία να θυσιάσει στα είδωλα¹⁷, εκείνη όμως έχοντας γνώση της αλήθειας της πίστεως της δεν πτοήθηκε από τις απειλές ούτε δέιλασε μπροστά στα βασανιστήρια του θανάτου. Η σιγουριά της για την πίστη της, η γενναία στάση που κράτησε απέναντι στην βία έκανε τον διώκτη της, όχι μόνο χριστιανό, αλλά και μάρτυρα της πίστεως του και του Χριστού. Ο Ρήξος Βικάριος έγινε από θύτης, όχι θύμα, αλλά αγγελιοφόρος της πίστεως του, εγκαταλείποντας την κοσμική

¹³ Βλ. (Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, 1997, 54-55) Την χρήσιμη αυτή πληροφορία την αντλούμε από το μαρτύριο του Πολυκάρπου. Θα προσθέσουμε πως η Εκκλησία δημιούργησε τους πρώτους ναούς, τα μαρτύρια, πάνω στο τόπο του μαρτυρίου. Οι πιστοί αγόραζαν τα λείψανα των μαρτύρων και τα τοποθετούσαν στα κοιμητήρια. Οι τάφοι αυτοί ήταν πόλος έλξης για τους χριστιανούς, και πραγματοποιούνταν εκεί συνάξεις. Σήμερα τοποθετούμε στην Αγία τράπεζα τμήμα λειψάνου κάποιου μαρτύρα. Γι' αυτό και στην θεία Ευχαριστία είναι παρόν η ψυχή του μάρτυρα. (βλ. ΑΝΤΟΥΡΑΚΗ 2000, σελ. 315-320 και 397-402).

¹⁴ «Ως εις γάμους έσπευδες πρός τό σφραγιέναι, πρός τήν μέλλουσιν αφορωέν δόξαν, μακάρ.» Βλ. ΜΗΝΑΙΟΝ, Ιούλιος Γ, σελ 19, 1^η στ.

¹⁵ «Τη αυτή ημέρα, Άθλησις τών Αγίων...» Βλ. ΜΗΝΑΙΟΝ, Ιούλιος Γ, σελ. 19, 1^η στ. ή σελ. 35, 1^η στ.

¹⁶ Βλ. Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, 1997, 54-55.

¹⁷ Ο Η' κανόνας της συνόδου της Άγκυρας (314μΧ) κάνει λόγο για αυτούς που θυσιάζουν στα είδωλα και προβλέπει και την ποινή της ακοινωνησίας, αν έχουν υποπέσει πολλές φορές σε αυτό το αδίκημα. (βλ. ΦΕΙΔΑ ΒΛ. Ι., 1998, σελ.201).

εξουσία που είχε και την οικογένεια του (σύζυγο και τέκνα). Η αγία Λουκία και Ρήξος Βηκάριος μαρτύρησαν μαζί¹⁸.

1.1.2 Η μεγαλομάρτυς Χριστίνα

Ένα πιο περιπετειώδες μαρτύριο ήταν αυτό της μεγαλομάρτυρος Χριστίνας. Η Χριστίνα μεγάλωσε σε ένα ειδωλολατρικό σπίτι, η οικογένεια της ήταν εύπορη, άνηκαν σε υψηλή κοινωνικά τάξη, αφού και ο πατέρας της ήταν στρατηγός. Την κατήχησε της για τον Χριστό της την έκανε ένας άγγελος. Ο πατέρας της την φυλάκισε στον πύργο του όταν έμαθε την πίστη της και διαπίστωσε πως φέρονταν απαξιωτικά για τα είδωλα. Βλέπουμε πως η αγία δεν δίστασε να αποκαλύψει την αλήθεια στον πατέρα της και δεν φοβήθηκε την δύναμή του και τις συνέπειες της πράξης της. Η ψυχολογική βία, που της ασκούσε ο πατέρας της, ήταν μεγάλη. Και όταν ο πατέρας της έστειλε τον στρατό για να την βασανίσει, αφού ήταν άπιστη, η Αγία είπε: «Εὐχαριστῶ σοι, Θεέ ἐπουράνιε, ὅτι μέ ηξίωσας να καθαρισθῶ ἀπὸ τὸν ρυπον τῆς ειδωλολατρίας μέ ταῦτα τὰ βασανιστήρια¹⁹». Η αγία θεωρεί ότι τα βασανιστήρια αυτά θα την καθαρίσουν, θα την οδηγήσουν στο παράδεισο, και τα βλέπει ως θείο δώρο.

Ο άρχοντας Δίωνας ήταν ο πρώτος βασανιστής της, μετά τον πατέρα της και κατόρθωσε με επίκληση του ονόματος του Χριστού να θρυμματίσει ένα ειδωλολατρικό άγαλμα. Αποτέλεσμα αυτής της πράξης ήταν να πιστέψουν τρεις χιλιάδες άνθρωποι, και να πεθάνει ο Δίωνας. Ο Ιουλιανός ήταν ο άλλος βασανιστής της και αυτός δεν κατόρθωσε να την πτοήσει και να την μεταπείσει, ούτε με τα θηρία, ούτε που την έριξαν στην φωτιά, Αντιθέτως πάλι πίστεψαν, οι θεατές του μαρτυρίου της, στον ένα και μοναδικό αληθινό Θεό. Οι στρατιώτες την σκότωσαν γιατί δεν κατάλαβαν ποιος είναι ο αληθινός Θεός, δεν τους άφησε ο διάβολος να καταλάβουν.

1.1.3 Η αγία παρθενομάρτυς Μαρκέλλα

Άλλη μία αγία που βασανίστηκε από τον πατέρα της ήταν η Μαρκέλλα²⁰. Ο πατέρας της προσπάθησε να την κάψει ζωντανή, γιατί η αγία δεν ήθελε να έχει ερωτικό δεσμό μαζί του. Ο πατέρας της ως ειδωλολάτρης δεν είχε τέτοιου είδους ηθικές αρχές. Η αγία δεν υπέκυψε γιατί είχε μεγαλώσει με χριστιανικές αρχές και μία δυνατή πίστη. Παρακαλούσε τον Χριστό να την σώσει και να μην ταπεινωθεί από τον πατέρα της. Έτσι άνοιξε μία πέτρα και μπήκε μέσα. Ο πατέρας της την βρήκε και της έκοψε το κεφάλι και το στήθος που τους έριξε στην θάλασσα και στο βουνό αντίστοιχα.

1.1.4 Η αγία μεγαλομάρτυς Ευθυμία

Η 11^η Ιουλίου είναι αφιερωμένη και στην αγία Ευθυμία (288 μ.Χ.). Η αγία είχε το σθένος να ομολογήσει εκείνους τους δύσκολους καιρούς πως είναι χριστιανή. Ήξερε τι θα ακολουθήσει, όμως παρόλα αυτά το παραδέχθηκε. Οι διώκτες της την έβαλαν στους τροχούς και στην φωτιά και στην συνέχεια ακολούθησαν και άλλα βασανιστήρια. Τίποτα όμως δεν ήταν ικανό ούτε να την κάνει να αλλαξοπιστήσει,

¹⁸ Γιορτάζουμε την ημέρα του μαρτυρίου τους 6 Ιουλίου. Μαζί τους μαρτύρησαν και άλλοι άγιοι μάρτυρες όπως ο Φίλημονας, ο Αρχιππος, ο Όνησιμος, ο Αλεξανδρίων και ο Επίμαχος. βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΣΤ, Αθήνα 1984, σελ. 107.

¹⁹ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΔ', Αθήνα 1984, σελ. 457. Ημέρα μνήμης της μεγαλομάρτυρος Χριστίνας έχει ορισθεί η 24^η Ιουλίου.

²⁰ Μέρα εορτασμού της αγίας είναι η 22^η Ιουλίου, βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΒ, σελ.438-447.

ούτε και να της αφαιρέσει την ζωή. Τότε την έβαλαν στην αρένα μαζί με μία αρκούδα. Παρέδωσε την ψυχή της αφού πρώτα προσευχήθηκε στον Κύριο.²¹

1.1.5 Ο άγιος μάρτυς Αντίοχος και ο άγιος μάρτυς Ακάκιος

Οι δύο αυτοί άγιοι γιορτάζουν σε διαφορετικές μέρες και μαρτύρησαν σε διαφορετικά χρόνια. Ο άγιος Αντίοχος²² μαρτύρησε 16 Ιουλίου επί Ανδριανού και ο Άγιος Ακάκιος²³ 28 Ιουλίου επί Λικινίου. Και δύο μέχρι να μαρτυρήσουν πέρασαν μέσα από πολλά και σκληρά μαρτύρια και στο τέλος μέσα από τις φλέβες τους έτρεξε αίμα μαζί με γάλα. Είναι ένα θαυμαστό γεγονός, ένα θαύμα που δείχνει και την αγνότητα που είχαν.

Ο άγιος μάρτυς Αντίοχος βασανίστηκε από τον Ανδριανό. Επί επτά μέρες ήταν κρεμασμένος και τον έκαιγαν με λάδι. Το βασανιστήριο αυτό είναι από τα πιο σκληρά και δύσκολα, ο πόνος είναι φρικτός και συνεχής. Φανταστείτε λοιπόν πιο ήταν το μέγεθος της πίστης και της αγάπης αυτού του ανθρώπου προς το πρόσωπο του Ιησού Χριστού. Οι διώκτες του τον αποκεφάλισαν και είδαν να τρέχει αίμα και γάλα από την πληγή του.

Ο άγιος μάρτυς Ακάκιος κρεμάστηκε από τους ειδωλολάτρες όταν ομολόγησε την πίστη του. Όμως δεν έπαθε τίποτα και έτσι τον έβαλαν μέσα σε ένα λέβητα γεμάτο με πίσσα, με ασφάλτο. Η φωτιά της ασφάλτου δεν άγγιζε το κορμί του γιατί η πίστη του ήταν πιο δυνατή. Βλέποντας αυτά οι διώκτες του τον πήγαν σε δύο ειδωλολατρικούς ναούς, για να τον μεταστρέψουν και να προσκυνήσει στα είδωλα. Η προσευχή του προς τον Κύριο ήταν τόσο ειλικρινής και έγινε με τόση αγάπη και τις δύο φορές που γκρέμισε και τους δύο ναούς. Έτσι απάντησε για το ποιος είναι ο αληθινός Θεός. Γκρέμισε τους ναούς όχι για προκαλέσει σωματικές κακώσεις στους παρευρισκόμενους αλλά για να άρει το κακό από τις ψυχές τους και να τους οδηγήσει στην αλήθεια.

1.1.6 Ο άγιος Ευστάθιος

Μαρτύρησε 28 Ιουλίου από τον έπαρχο του Κορνήλιο. Ο άγιος²⁴ ήταν στρατιώτης και επειδή ομολόγησε στον έπαρχό του την πίστη του, καταδικάστηκε στην πιο βάρβαρη ποινή. Του τρύπησαν οι διώκτες του τους αστραγάλους του και του πέρασαν σκοινί. Στην συνέχεια τον έσυραν ως τον ποταμό Σαγκρί και τον πέταξαν μέσα σε αυτόν, πίστευαν ότι είχε ήδη πεθάνει. Φανταστείτε λοιπόν πόσο απάνθρωπο ήταν το μαρτύριο το οποίο υπέστη, ώστε να πιστέψουν οι στρατιώτες πως είχε πεθάνει. Δεν τον κοίταξαν για να δουν εάν ζει, γιατί κάτι τέτοιο το θεωρούσαν αδύνατο. Ο άγιος λύθηκε και σώθηκε, γιατί τα βασανιστήρια αυτά δεν ήταν τόσο ισχυρά όσο η πίστη του και η αμφίδρομη αγάπη του με τον Θεό. Ο έπαρχος τον σκότωσε ο ίδιος γιατί ένιωσε ντροπιασμένος, χρησιμοποίησε την βία και σκότωσε τον άγιο από αλαζονεία.²⁵

²¹ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΑ, σελ.230-231.

²² Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΣΤ, σελ. 308-309.

²³ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΗ, σελ. 542-543.

²⁴ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΗ, σελ. 542.

²⁵ Βλ. π. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΙΔΗ, χ.χ., σελ. 58-60.

1.1.7 Ο άγιος Θεόδωρος επίσκοπος Κυρήνης, οι άγιοι μάρτυρες Θεόφιλος, Τρόφιμος και άλλοι 13

Στην τελευταία παράγραφο της ενότητας θα αναφέρω, τον άγιο επίσκοπο Κυρήνης Θεόδωρο και τους αγίους Θεόφιλο, Τρόφιμο και τους άλλους δεκατρείς που μαρτύρησαν μαζί τους.

Ο άγιος Θεόδωρος²⁶ μαρτύρησε γιατί δεν δέχθηκε να αρνηθεί τον Χριστό. Οι διώκτες του έβαλαν αλάτι στις πληγές και του έκοψαν την γλώσσα.

Και ο άγιος Θεόφιλος και ο άγιος μάρτυς Τρόφιμος²⁷ βασανισθήκαν για τον ίδιο λόγο. Οι διώκτες τους επιχείρησαν να τους κάψουν. Η φωτιά όμως δεν ήταν τόσο ισχυρή όσο η πίστη τους. Οι ειδωλολάτρες τους αποκεφάλισαν γιατί δεν κατάλαβαν την αλήθεια της πίστεως τους.

1.2 Η βία δεν οδηγεί στο μαρτύριο

Είδαμε στην προηγούμενη ενότητα τους αγίους που μαρτύρησαν μετά από πολλά βασανιστήρια, υπήρξαν όμως και οι άγιοι που η βία που τους άσκησαν δεν τους οδήγησε στο μαρτύριο. Αυτό έγινε γιατί, είτε δεν επέτρεψε ο Θεός να μαρτυρήσει ο πιστός, είτε γιατί οι διώκτες κατάλαβαν ποιος είναι ο αληθινός Θεός και δεν οδήγησαν τον μάρτυρα στο μαρτύριο.

1.2.1 Η αγία μάρτυς Γολινδούχ – Μαρία

Η αγία²⁸ γνώρισε τον Χριστιανισμό ενώ ήταν παντρεμένη με ένα μάγο. Ο σύζυγός της την κατάγγειλε. Ποινή για την μη επιτρεπτή κοινωνικά πράξη της ήταν να ριχτεί σε ένα πορνοστάσιο. Εκεί την βασάνιζαν για να μετανοήσει και να ξαναγίνει ειδωλολάτρισσα. Η αγία Μαρία όμως έμεινε πιστή στον Χριστιανισμό και δεν πτοήθηκε από τα σωματικά τραύματα που της προκάλεσαν οι διώκτες της. Έτσι οι βασανιστές της αποφάσισαν να την αποκεφαλίσουν. Όμως δεν ντύθηκε με τον χιτώνα του μαρτυρίου. Ένας άγγελος την έσωσε και της χάρισε την ζωή. Το παράξενο για όλους εμάς είναι πως η αγία λυπήθηκε πάρα πολύ που δεν κατόρθωσε να μαρτυρήσει.

1.2.2 Ο άγιος Ιωσήφ Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης και ο αδερφός του Άγιος Θεόδωρος

Τα δύο αδέρφια έζησαν επί Λέοντα του Ε' την εποχή της εικονομαχίας. Ήταν και οι δύο υπερασπιστές των εικόνων, δεν δίστασαν να υπερασπιστούν τα πιστεύω τους μπροστά στον Βασιλιά. Γι' αυτό τιμωρήθηκαν, βασανίσθηκαν και εξορίσθηκαν, δεν έπαψαν όμως ποτέ να διακηρύττουν τα πιστεύω τους και να προτάσσουν τον εαυτό τους απέναντι στην βία. Δεν κατόρθωσαν να γίνουν μάρτυρες αλλά αυτό δεν τους κάνει κατώτερους από αυτούς που μαρτύρησαν. Είναι παράδειγμα για κάθε χριστιανό, γιατί αντιμετώπισαν την βία και υπερασπίστηκαν το πρόσωπο του Ιησού Χριστού.

²⁶ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος Δ, σελ. 60-61.

²⁷ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΑ, σελ.420-421.

²⁸ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΓ, σελ.270-272, και ΜΗΝΑΙΟΝ, Ιουλίου ΙΓ, σελ.67-69.

1.2.3 Σεραφεΐμ του Σάρωφ

Στης 19 Ιουλίου γιορτάζουμε την ημέρα ανακομιδής των λειψάνων του. Ο όσιος ζούσε ειρηνικά στην έρημο του Σάρωφ, που βρίσκεται στην Ρωσία.²⁹ Το κελί του βρίσκονταν μέσα στο δάσος, εκεί πήγαιναν και τον έβρισκαν όσοι πιστοί τον χρειάζονταν.

Οι τρεις ληστές πίστευαν πως ο Σάρωφ πρόσφερε τις συμβουλές του στους πιστούς έναντι αμοιβής, και γι' αυτό θέλησαν να τον ληστέψουν. Του επιτέθηκαν 12 Σεπτεμβρίου του 1804 στο κελί του. Ο ένας από τους ληστές τον χτύπησε στην πλάτη με ένα τσεκούρι, το χτύπημα αυτό θα μπορούσε να είναι θανατηφόρο, αυτό έκανε τους ληστές να πιστέψουν ότι είναι νεκρός. Για να εξαφανίσουν τα ίχνη τους τον έδεσαν με σκοινιά και τον πέταξαν στο ποτάμι.

Ο όσιος επέζησε. Η επίθεση αυτή που του έγινε ήταν επίθεση από τον διάβολο. Ο Σεραφεΐμ του Σάρωφ ουδέποτε κράτησε κακία για τους παραλίγο δολοφόνους του, τους συγχώρησε αμέσως και προσεύχονταν γι' αυτούς. Αργότερα και οι ίδιοι κατάλαβαν το μέγεθος της πράξης τους και ζήτησαν συγχώρηση από τον στάρετς.

Αξιίζει σε αυτό το σημείο να προβληματιστούμε και να αναρωτηθούμε πόσοι από εμάς θα έπρατταν έτσι όπως έπραξε ο όσιος; Το επίπεδο της πνευματικότητας και της αγιότητας του ήταν τέτοιο, ώστε να μην κρατήσει κακία στους ληστές, ούτε να ζητήσει την τιμωρία τους. Αντιθέτως προσεύχονταν για την σωτηρία τους και την επιστροφή τους στο δρόμο του Χριστού.

1.3 Η επιδίωξη του μαρτυρίου τους

Υπάρχουν και οι άγιοι που ποθούν να σηκώσουν τον σταυρό του μαρτυρίου, να δείξουν την πίστη τους στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, άλλοτε κατάφεραν να μαρτυρήσουν και να δείξουν και με αυτό τον τρόπο την αφοσίωσή τους στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού.

Στο μαρτύριο δεν οδηγούνται όλοι οι πιστοί, αλλά όσοι πραγματικά μπορούν να σηκώσουν αυτό το σταυρό. Πολλοί ήταν εκείνοι που το αναζητούσαν και προσεύχονταν γι' αυτό. Το έβλεπαν σαν μία προσφορά, και ένδειξη της έμπρακτης αγάπης τους προς τον Χριστό.

Ο Κύριος άκουσε τις προσευχές και τις παρακλήσεις όλων των πιστών και έδωσε το μαρτύριο σε αυτούς που έκρινε ότι μπορούσαν να το «φέρουν εις πέρας». Πολλοί ζητούσαν το μαρτύριο με τέτοιο τρόπο που δεν ταίριαζε με την τάξη της Εκκλησίας και τους κανόνες τους. Έμπαινε μέσα ο εγωισμός και η αλαζονεία του πιστού, και κινδύνευε να αλλοιωθεί η αξία και ο σκοπός του μαρτυρίου και της αυτοθυσίας για τον Χριστό. Καμιά φορά έβαζε ο διάβολος ιδέες στους πιστούς, για να πετύχει τον στόχο του. Ο Κλήμης Αλεξανδρεύς ασκεί δριμεία κριτική σε όλους αυτούς που επιπηδούσαν οικειοθελώς στο μαρτύριο, χωρίς λόγο και ανάγκη.³⁰

Οι μάρτυρες που υπάρχουν σε αυτή την παράγραφο θα δούμε πως επιθυμούσαν να μαρτυρήσουν, ήθελαν να τους αξιώσει ο Θεός να καταστούν ικανοί για αυτή την μεγάλη και σπουδαία προσφορά. Δεν ήταν αυτοσκοπός τους το μαρτύριο, δεν ζούσαν

²⁹ Βλ. χ.σ., ΟΣΙΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΤΟΥ ΣΑΡΩΦ, 1998, σελ.76-80 και Αρχ. Ιουστίνου Πόποβιτς, 1983, σελ.31-36.

³⁰ Βλ. Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, 1997 σελ.37

γι' αυτό αποκλειστικά, απλά επιθυμούσαν να τους αξιώσει ο Θεός να αποδείξουν έμπρακτα την αγάπη τους³¹.

1.3.1 ο άγιος νέος οσιομάρτυς Νεκτάριος

Ο άγιος έφυγε από το σπίτι του σε νεαρή ηλικία και πήγε ως εργάτης σε ένα Μουσουλμάνο μακριά από το χωριό του.³² Κάποια στιγμή πίστεψε ότι οι δικοί του είχαν πεθάνει. Από κοινωνική ανασφάλεια έγινε μουσουλμάνος. Με τα χρόνια έμαθε πως η μητέρα του ζει και θέλησε να πάει να την δει. Η μητέρα του, σαν χριστιανή, στενοχωρήθηκε που ο γιος της αλλαξοπίστησε και του μίλησε σκληρά. Τα λόγια της μάνας οδήγησαν τον γιο ξανά στην αληθινή πίστη και μάλιστα έγινε και μοναχός.

Προσπαθώντας να εξιλεωθεί παρακαλούσε μέρα νύχτα τον Κύριο να τον αξιώσει να γίνει και ο ίδιος μάρτυρας. Ο Κύριος άκουσε τις προσευχές του και του έδωσε το στέμμα του μαρτυρίου. Ο Θεός διέκρινε πως ο άγιος ήταν κατάλληλος να σηκώσει τον σταυρό του μαρτυρίου, γι' αυτό οδηγήθηκε ο άγιος στο μαρτύριο. Βλέπουμε εδώ την δίψα που είχε ο άγιος για να γίνει μάρτυρας και να σβήσει τα παλιά του ατοπήματα.

1.3.2 Ο άγιος μάρτυρας Καλλίνικος

Ο άγιος ήταν κήρυκας του Χριστού και ο μισοχριστιανός Σάκερδος τον βασάνισε.³³ Ο άγιος όχι μόνο υπέμεινε όλα τα δεινά αλλά παρακαλούσε τον Θεό να λυπηθεί τους διώκτες του. Οι στρατιώτες τον μετέφεραν στην έρημο για να του αφαιρέσουν την ζωή. Κάποια στιγμή, όταν δίψασαν, ο άγιος με την προσευχή του τους φανέρωσε μία πηγή με νερό για να ξεδιψάσουν. Βλέποντας οι στρατιώτες την αγαθότητα του αγίου θέλησαν να τον ελευθερώσουν. Ο άγιος Καλλίνικος αντί να φύγει τους παρακάλεσε να φέρουν σε πέρας το έργο τους και να τον σκοτώσουν. Έτσι μόνο θα έρχονταν η λύτρωση γι' αυτόν.

1.4 Αρωγοί στην υλοποίηση του μαρτυρίου

Εκτός από αυτούς που επιδίωκαν να μαρτυρήσουν υπήρχαν και αυτοί που βοηθούσαν στο να επιτελέσουν το έργο τους οι διώκτες τους και να μαρτυρήσουν. Είδαμε παραπάνω τον άγιο μάρτυρα Καλλίνικο που προσευχήθηκε στον Θεό για να του φανερώσει νερό για να πιούν οι διώκτες του.

Αρωγός στην υλοποίηση του μαρτυρίου του ήταν και ο **άγιος Κίνδεος** ο πρεσβύτερος, ο οποίος κουβάλησε οικιοθελώς τα ξύλα του μαρτυρίου του.³⁴ Βλέπουμε με αυτή του την πράξη την αγαθότητα του αγίου και τον πόθο του να μαρτυρήσει και την αγιοπνευματική του κατάσταση. Δείχνει ακόμα αυτή του η πράξη πόσο δεν τον ένοιαζε ο σωματικός πόνος, η βία που θα ασκούσανε κάποιοι πάνω του. Δεν ένοιωθε αρνητικά συναισθήματα για τους ανθρώπους που θα του αφαιρούσαν την ζωή, αλλά προσπάθησε να τους βοηθήσει, να μην κουραστούν. Ο άγιος έβλεπε στον συνάνθρωπό του την εικόνα του Θεού, τον παράδεισό του. Αυτή ήταν και η αιτία που ο άγιος έδειχνε και ένοιωθε αυτή την αγάπη για τους συνανθρώπους του.

³¹ Η Εκκλησία δεν προτρέπει τους πιστούς να δείξουν την αγάπη τους στον Τριαδικό Θεό με το να υποστούν βία, πόσο μάλλον να ασκήσουν. Στο χώρο της ορθοδοξίας δεν υπάρχουν φαινόμενα ανθρωποθυσιών όπως γίνεται στον ειδωλολατρικό κόσμο. Η προσφορά του Χριστού εξάλειψε κάθε τέτοιου είδους προσφορά. Ο Θεός δεν ζητά από τον άνθρωπο να αυτοκτονήσει, ο Χριστιανισμός δεν υιοθετεί τέτοιου είδους συμπεριφορές και δεν τις προωθεί ως παράδειγμα προς μίμηση.

³² Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΑ, σελ.234-251.

³³ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΘ, σελ.584-592.

³⁴ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΑ, σελ.233.

Ακόμα και γι' αυτούς που ήταν έτοιμοι να τον βασανίσουν. Υπηρετώντας αυτούς αισθάνονταν πως υπηρετεί τον Θεό.

1.5 Οικογένειες στο μαρτύριο

Την πίστη τους στον χριστιανισμό και την αγάπη τους στον Τριαδικό Θεό παραδέχθηκαν και έδειξαν ολόκληρες οικογένειες. Έχουμε περιπτώσεις αγίων που οδηγήθηκαν μαζί με την οικογένειά τους στο μαρτύριο, δηλαδή μαρτύρησαν όλη η οικογένεια την ίδια μέρα με τον ίδιο μαρτυρικό τρόπο. Υπάρχουν και περιπτώσεις που παιδιά ακολουθώντας την πίστη των γονιών τους μαρτύρησαν και αυτά όπως είχε συμβεί πριν από μερικά χρόνια και με τους γονείς τους. Τέλος έχουμε και τους γονείς που ακολούθησαν το παράδειγμα των παιδιών τους και μαρτύρησαν.

Στο μήνα Ιούλιο συναντάμε τον άγιο Προκόπιο που έγινε παράδειγμα προς μίμηση για την μάνα του και μέσα από το μαρτύριο του πίστεψε και αυτή στον αληθινό Θεό³⁵. Ο γιος έγινε παράδειγμα για την μάνα, την αγία Θεοδοσία, και αυτή βαδίζοντας στο δρόμο που χάραξε το παιδί της ασπάστηκε αρχικά τον χριστιανισμό. Στην συνέχεια έγινε μάρτυρας του Ιησού Χριστού. Λίγοι είναι εκείνοι που θα πίστευαν πως θα μπορούσε κάποτε ένας άνθρωπος από φανατικός ειδωλολάτρης και διώκτης του Χριστιανισμού να γίνει μάρτυρας για χάρη του Χριστού. Και όμως τα πάντα είναι δυνατό να συμβούν.

Τίποτα δεν είναι αδύνατο, ακόμα και η αγιότητα μέσα στο γάμο, άλλωστε ο γάμος οδηγεί προς την τελείωση το ανδρόγυνο, αυτός είναι ο σκοπός του. Έχουμε το ζευγάρι του **Ακύλα και της Πρίσκιλλας** που μαζί κήρυτταν τον λόγο του Θεού και μαζί μαρτύρησαν³⁶. Έχουμε τον μήνα Ιούλιο και άλλο ένα μαρτύριο που «θύματα» ήταν μία τετραμελής οικογένεια, **ο πατέρας, η μητέρα και τα δύο παιδιά τους**.³⁷ Βλέπουμε εδώ πως εάν και μπορούσαν οι γονείς να σκεφτούν κοσμικά και να μην υποστούν το μαρτύριο, σώζοντας την ζωή των δύο μικρών παιδιών τους, προτίμησαν να σώσουν την ψυχή τους. Οι γονείς αυτή είχαν καταλάβει το πραγματικό νόημα της ζωής και είχαν θεολογήσει, γι' αυτό κράτησαν και οι αυτή την στάση απέναντι στην βία. Μπορεί να μην γνωρίζουμε τα ονόματά τους αλλά τους τιμούμε κάθε χρόνο στις 29 Ιουλίου γι' αυτή τους την πράξη.

Το παραπάνω παράδειγμα δεν είναι και το μοναδικό. Και η **αγία Θεόδοτη με τα τρία παιδιά της**³⁸ μαρτύρησαν υπερασπιζόμενοι τις εικόνες. Την ώρα του μαρτυρίου αντλούσε το ένα μέλος της οικογένειας δύναμη όχι μόνο από την προσευχή αλλά και από τον άνθρωπό του, από το αίμα του, τον συγγενή του. Για όλους τους αγίους η βία δεν έχει αναστημα και δεν τους τρομάζει, το ίδιο και ο θάνατος, γιατί αυτοί έχουν τον σταυρό στην καρδιά τους. Ο **άγιος Παύλος** μαρτύρησε με τις δύο αδερφές του μαζί, την **Ουαλεντίνα** και την **Θόη**, και δεν σταμάτησε λεπτό την ώρα του μαρτυρίου του να κηρύττει τον αληθινό Θεό.³⁹ Αντιμετώπισαν την δύσκολη εκείνη στιγμή με θάρρος, δεν λύγισαν από τον φόβο, έπαιρνε ο ένας δύναμη και κουράγιο από τον άλλο. Οι μάρτυρες αυτή την δύσκολη ώρα επι-κοινωνούσαν, έπαιρναν δύναμη από

³⁵ Για τον άγιο Προκόπιο υπάρχει αναφορά παρακάτω στην παράγραφο 3.1.2. Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος Η, σελ.125-142.

³⁶ Για τον βίο της Πρίσκιλλας και του Ακύλα βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ Φεβρουαρίου ΙΔ, σελ.331, ενώ για τον Ακύλα και στον τόμο Ζ του Ιουλίου ΙΔ, σελ.276.

³⁷ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΘ, σελ.590.

³⁸ Βλ. χ.σ. ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΑΓΙΩΝ 2005. 2005, σελ.250.

³⁹ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΗ, σελ.322.

τον Χριστό που ήταν δίπλα τους αυτές τις δύσκολες στιγμές και έδιναν δύναμη στον διπλανό τους και σε όλους τους πιστούς.

1.6 Η μαρτυρία της Εκκλησίας την ώρα του μαρτυρίου

Τα χρόνια των διωγμών οι περισσότεροι χριστιανοί μαρτύρησαν μαζί με άλλους χριστιανούς σε ομαδικά μαρτύρια. Σχεδόν καθημερινά η Εκκλησία τιμά την μνήμη αυτών των ανθρώπων που δεν σκέφτηκαν την βία και το θάνατο και με την προσευχή τους ξεπέρασαν την ανθρώπινη λογική της εποχής και γεύτηκαν την χαρά του μαρτυρίου. Και σε αυτό το μαρτύριο γίνεται φανερή η έννοια της Εκκλησίας και της αρχής της κοινωνίας που υπάρχει στην Εκκλησία.

Το ομαδικό μαρτύριο που μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση ήταν εκείνο **των μυρίων Μαρτύρων**⁴⁰. Οι άγιοι Μάρτυρες αυτοί μαρτύρησαν γιατί ο επίσκοπος Αλεξανδρείας Θεόφιλος ήθελε να εκδικηθεί τον πρεσβύτερο Ισίδωρο. Μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση πως ένας ορθόδοξος ποιμένας παίρνει την απόφαση να αφαιρέσει μία ανθρώπινη ζωή μόνο και μόνο για να πάρει εκδίκηση. Είναι τρομερό που κάηκαν ζωντανόι χίλιοι άνθρωποι και μάλιστα που ήταν μέλη, και ο δράστης και τα θύματα, της Εκκλησίας.

Τα περισσότερα τέτοιου είδους μαρτύρια⁴¹ πραγματοποιήθηκαν τους πρώτους αιώνες της διάδοσης του χριστιανισμού. Οι χριστιανοί αρνήθηκαν να προσκυνήσουν τα είδωλα και να φάνε από τα ειδωλόθυτα και αυτή η άρνησή τους, τους οδήγησε στο μαρτύριο. Εκατοντάδες άνθρωποι κάηκαν, ή μαρτύρησαν από την κόψη του ξίφους ή βρήκαν το θάνατο με άλλο εξίσου τρομερό μαρτύριο, η ουσία όμως είναι μία. Όλοι αυτοί υπερασπίστηκαν την πίστη τους, έγιναν λαμπερό παράδειγμα για όλους τους χριστιανούς και έδωσαν κουράγιο και δύναμη σε όσους αγωνίζονται, να συνεχίσουν να αγωνίζονται και να μην χάσουν την πίστη τους.

1.7 Η αντιμετώπιση άλλων μορφών βίας από τους μάρτυρες

Για πολλούς από τους αγίους μάρτυρες γνωρίζουμε ελάχιστα ή μηδαμινά γεγονότα από το βίο τους και για τους περισσότερους από αυτούς μόνο το μαρτύριο τους, τον τρόπο με τον οποίο πέθαναν. Στην παρούσα παράγραφο θα αναφέρω κάποιους από τους αγίους, τους οποίους δεν αναφέραμε παραπάνω και θα άξιζε να δούμε τον βίο τους και πως αντιμετώπισαν την βία. Όπως αναφέραμε και στην εισαγωγή υπάρχουν πολλά είδη βασανιστηρίων. Οι περισσότεροι άγιοι αποκεφαλίστηκαν, ή κάηκαν. Τα βασανιστήρια που περιγράφονται στα συναξάρια των αγίων είναι πολύ σκληρά και μοιάζουν να έχουν βγει από ταινίες. Το μόνο που μπορεί να πει κάποιος είναι: «Πως είναι δυνατό! Γιατί τόση σκληρότητα; Από πού προέρχεται όλο αυτό το μίσος;»

Οι πρώτοι μάρτυρες έγιναν θέαμα στους Ρωμαίους πολίτες. Πάλεψαν μέσα σε στάδια, όπως αυτό του Κολοσσαίου, με άγρια θηρία και τις περισσότερες φορές έγιναν τροφή για τα άγρια θηρία. Δεν χωρά στον ανθρώπινο νου πως μπορεί ο θάνατος ενός ανθρώπου να μετασχηματίζεται σε διασκέδαση για κάποιους άλλους.

⁴⁰ Ημέρα μνήμης είναι η 10^η Ιουλίου. Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος Ι, σελ.199-200.

⁴¹ Αναλυτικά τους αγίους που μαρτύρησαν μαζί με άλλους Χριστιανούς στο ίδιο μαρτύριο θα βρείτε στο παράρτημα «ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΓΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΝ ΒΙΑ ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΛΙΟΥ».

Πως μπορεί κάποιος να σκεφτεί να εφαρμόσει πάνω σε κάποια μορφή ζωής, στην εικόνα του Θεού, οποιαδήποτε διαστροφή του έρχονταν στο μυαλό.

Άλλοι μάρτυρες «διασκέδασαν» τους θεατές με το να γίνουν στόχος και να τους πετάνε βέλη. Υπήρχαν και εκείνοι που ξυλοκοπήθηκαν ή που λιθοβολήθηκαν ή ακόμα και που κρεμάστηκαν. Οι μάρτυρες στάθηκαν με θάρρος απέναντι στην βία και στους διώκτες τους, έγιναν παράδειγμα για όλους τους ανθρώπους. Μέσα από αυτά τα μαρτύρια κάποιοι ειδωλολάτρες γνώρισαν τον αληθινό Θεό και έγιναν Χριστιανοί.

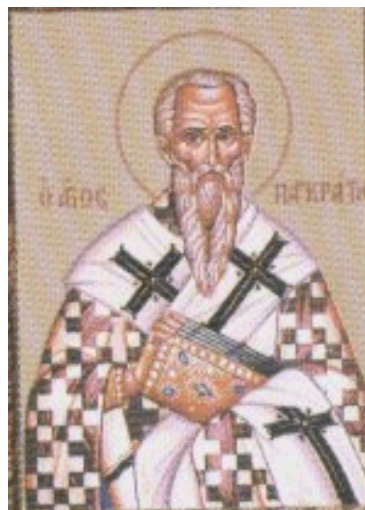
1.7.1 Άγιος Αναστάσιος ο νέος ιερομάρτυς

Ο άγιος Αναστάσιος αποκεφαλίστηκε από τους Τούρκους γιατί είχε το θάρρος και το σθένος να πει την αλήθεια για τον μουφτή τους⁴². Ο άγιος, ξέροντας το ποιόν και τον χαρακτήρα του μουφτή, αποκάλυπτε στην τοπική κοινωνία που ζούσε, σε χριστιανούς και μουσουλμάνους, την αλήθεια. Γνώριζε πως ο μουφτής ήταν φιλάργυρος και αυτή ήταν η αιτία που τον έκανε να ασπαστεί τον μουσουλμανισμό.

Οι μουσουλμάνοι δεν άντεξαν την αλήθεια και σκότωσαν τον άγιο. Διακρίνει κανείς το ήθος και τις αρχές του ιερομάρτυρα, που προτίμησε να πεθάνει παρά να εφησυχάζει και να κρύβει ή να καλύπτει την αλήθεια. Μαρτύρησε για τον Ιησού Χριστό και δεν υποδουλώθηκε στον Αλλάχ και τον Μωάμεθ.

1.7.2 Άγιος Παγκράτιος επίσκοπος Ταυρομενίας

Ο Άγιο Παγκράτιος είχε αναπτύξει ένα αξιόλογο ποιμαντικό έργο. Αγαπούσε όλο τον κόσμο προσεύχονταν γι' αυτούς και τους βοηθούσε όσο μπορούσε. Έδειχνε έμπρακτα την αγάπη του σε όλους τους ανθρώπους που ζούσαν στην περιοχή του. Οι Ιουδαίοι δεν είδαν με θετικό μάτι την δράση του επισκόπου και άρχισαν να τον φθονούν. Ο φθόνος και η ζήλια τους, τους οδήγησαν στο να δολοφονήσουν τον άγιο. Ο άγιος⁴³ προσεύχονταν για τους διώκτες του, ζητούσε από τον Θεό να δώσει φώτιση στους Ιουδαίους. Ο Άγιος Παγκράτιος συγκαταλέγεται στους ποιμένες που αποτελούν πρότυπο όχι μόνο για τους ιερείς αλλά και για ολόκληρο το ποίμνιο.

⁴² Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος Η, σελ.150-154.

⁴³ Ημέρα μνήμης του αγίου είναι η 9^η Ιουλίου. Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος Θ, σελ.153-181, και ΜΗΝΑΙΟΝ, Ιουλίου Θ, σελ.45.

1.7.3 Άγιοι Σιλουανός και Βιάνορος

Ο άγιος Σιλουανός έμαθε για το μαρτυρικό τέλος που βρήκε ο Άγιος Βιάνορος και πίστεψε στον Χριστιανισμό. Μέσα από την ομολογία πίστης του Βιάνορου και τα σκληρά βασανιστήρια που υπέστη, η Εκκλησία απέκτησε ένα καινούργιο μέλος. Το μαρτύριο ενός ανθρώπου έγινε η αιτία ο Σιλουανός να μπει στον δρόμο της αλήθειας, και στην συνέχεια να γίνει και ο ίδιος μάρτυρας της πίστης, και του Ιησού Χριστού.

1.7.4 Μεγαλομάρτυς Παντελεήμων ο ιαματικός

Ένας από τους πιο καλούς γιατρούς των πρώτων αιώνων ήταν ο Άγιος Μεγαλομάρτυς Παντελεήμων⁴⁴. Γιάτρεψε πάρα πολλούς ανθρώπους την εποχή του και έκανε πάρα πολλά θαύματα και έσωσε πολλές ανθρώπινες ζωές. Ταυτόχρονα κήρυττε το Ευαγγέλιο και το λόγο του Χριστού. Οι ειδωλολάτρες τον αποκεφάλισαν γιατί δεν αρνήθηκε την πίστη του στον αληθινό Θεό.

1.7.5 Απόστολος Τίμων

Ο απόστολος Τίμων⁴⁵ ήταν ένας από τους εβδομήντα μαθητές του Χριστού και ένας από τους πρώτους κήρυκες του ευαγγελίου. Στην προσπάθεια του να διαδώσει την χριστιανική πίστη ήρθε αντιμέτωπος με πάρα πολλές δυσκολίες. Αρκετοί ήταν εκείνοι που χλεύαζαν την καινούργια αυτή θρησκεία και αντιμετώπιζαν τον Τίμων σαν τρελό. Πολλοί δεν δίστασαν να κινηθούν απειλητικά κατά του αποστόλου και να του ασκήσουν βία. Ο απόστολος δεν πτοήθηκε συνέχισε το έργο του με πολύ αγάπη. Τελικά πέθανε από ξυλοδαρμό Ελλήνων.

1.7.6 Άγιος μάρτυρας Θεόφιλος και Νεομάρτυς Αθανάσιος

Ημέρα μνήμης των δύο αυτών αγίων είναι η 24^η Ιουλίου και οι δύο οδηγήθηκαν στον θάνατο για τον ίδιο ακριβώς λόγο, δεν ήθελαν να αρνηθούν την πίστη τους και να γίνουν μουσουλμάνοι.⁴⁶ Στα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας οι άγιοι αρνήθηκαν να ασπασθούν άλλο θρήσκευμα και να χαίρουν προνομίων, και γενικότερα να ζουν μία πλουσιοπάροχη ζωή. Έμειναν πιστοί στον χριστιανισμό και δεν δέιλιασαν μπροστά στο μαρτύριο. Αξιώθηκαν να μαρτυρήσουν και να δείξουν σε όλους πως δεν είναι το παν αυτή η ζωή.

⁴⁴ Ημέρα μνήμης του Αγίου είναι η 27^η Ιουλίου. Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΖ, σελ.520-538.

⁴⁵ Ημέρα μνήμης του Αγίου είναι η 28^η Ιουλίου. Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΗ, σελ.541-542.

⁴⁶ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΔ, σελ.463-467.

2^ο Κεφάλαιο

Οι άγιοι ως θύματα ψυχολογικής βίας

Η βία δεν είναι μόνο σωματικά (*vis absoluta*)⁴⁷ αλλά και ψυχολογική. Πίσω, σχεδόν, από κάθε άσκηση σωματικής βίας βρίσκεται και μία μορφή ψυχολογικής βίας. Το μαρτύριο έχει διπλή υπόσταση και διττή διάσταση, είναι τόσο η ψυχολογική διάσταση του μαρτυρίου όσο και η βιολογική⁴⁸. Όλοι οι άγιοι που αναφέρονται σε αυτή την εργασία έχουν υποστεί μία τέτοια μορφή βίας (ψυχολογική), όπως είναι ο εκβιασμός. Η ψυχολογική διάσταση εκτείνεται χρονικά και ξεπερνά τα στενά χρονικά όρια του σωματικού μαρτυρίου.

Όλοι οι άγιοι μάρτυρες του Χριστού είχαν να διαλέξουν ανάμεσα στην ζωή τους και την ομολογία της πίστεως τους. Όσοι έμειναν πιστοί στον Κύριο τους και έγιναν δούλοι Του προσκλήθηκαν στην βασιλεία Του. Ήταν πολλοί, οι περισσότεροι, που δεν πτοήθηκαν από την ψυχολογική βία. Κάποιους από αυτούς, των οποίων την μνήμη τιμούμε τον Ιούλιο θα αναφέρουμε σε αυτή μας την παράγραφο. Έχουμε και εκείνους που δεν άντεξαν την ψυχολογική πίεση που τους ασκήθηκε και αλλαξοπίστησαν. Μερικοί από αυτούς ξαναβρήκαν τον δρόμο, αργότερα, για την σωτηρία.

2.1 Η βρώση των ειδωλοθύτων

Τα πρώτα χρόνια της εξάπλωσης του χριστιανισμού (τους τέσσερις πρώτους αιώνες) κυρίαρχη θρησκεία ήταν το δωδεκάθεο. Ένας τρόπος για να καταλάβει κάποιος αν είσαι χριστιανός ή ειδωλολάτρης ήταν να σου προτείνει να κάνεις θυσία στους Θεούς του Ολύμπου ή να φας ειδωλόθυτα. Η βρώση των ειδωλόθυτων απαγορεύεται και προσκρούει στις αρχές και τις αξίες του χριστιανισμού⁴⁹. Όπως λέει και ο ΝΑ αποστολικός κανόνας όσοι περιλαμβάνονται στο κατάλογο των ιερέων δεν επιτρέπεται να τρώνε καθόλου κρέας, πόσο μάλλον φαγητά που έχουν προσφερθεί πρώτα στα είδωλα.⁵⁰

Αυτή την απαγόρευση της Εκκλησίας, σχετικά με την απαγόρευση για βρώση τροφίμων που έχουν προσφερθεί στα είδωλα, γνώριζε πολύ καλά και ο Ιουλιανός ο Παραβάτης. Γι' αυτό επί βασιλείας του αποφάσισε εντός της μεγάλης Σαρακοστής, το πρώτο Σάββατο, γέμισε την αγορά με φρούτα και λαχανικά που ήταν μολυσμένα, εξ' αιτίας της προσφοράς τους στα είδωλα. Ο άγιος Θεόδωρος είπε στον επίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως για τα σχέδια του βασιλιά. Η εκκλησία μοίρασε στους πιστούς στάρι, κόλλυβα και αυτό ονομάζεται το θαύμα των κολλύβων όπου η εκκλησία το εορτάζει το πρώτο Σάββατο μετά την καθαρά Δευτέρα.⁵¹ Καταλαβαίνει κανείς πόσο σημαντική είναι αυτή η απαγόρευση της Εκκλησίας.

⁴⁷ Βλ. ΠΑΝ. Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΣ 1963, στ.857-859.

⁴⁸ Βλ. ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΣΤΑΥΡΟΥ, 1988, σελ.357

⁴⁹(βλ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, 1982, σελ. 553) ΚΑΝΩΝ Α' του Αγίου Γρηγορίου Νεοκαισαρείας. Η τοπική σύνοδος που πραγματοποιήθηκε στην Άγκυρα το 314μ.Χ. θέσπισε κανόνες που απαγορεύουν την βρώση των ειδωλοθύτων και ορίζουν επιτίμια για τους παραβάτες. Ο Δ' και ο Ε' κανόνας της συνόδου ορίζουν τα επιτίμια.

⁵⁰ Βλ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, 1982, σελ. 66-67.

⁵¹ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Τριώδιο, σελ.214-244.

Ο άγιος μάρτυρας **Υάκινθος ο Κουβικουλάριος** μαρτύρησε στην φυλακή επί Τραϊανού μαζί με τον **άγιο Θεόδοτο** και την **αγία Θεοδότη**.⁵² Είχαν το σθένος να υποστούν ένα φρικτό μαρτύριο και να οδηγηθούν με αργά και σταθερά βήματα προς τον θάνατο, παρά να φάνε κάτι, το οποίο προέρχονταν από τον ειδωλολατρικό κόσμο. Ίσως κάποιο να μην μπορούν να καταλάβουν την σημασία και την σπουδαιότητα αυτής της πράξης. Δείχνουν όμως οι άγιοι μέσα από αυτό πως δεν θέλουν να έχουν καμιά σχέση με τον ειδωλολατρικό κόσμο. Υψώνουν το ανάστημά τους και βροντοφωνάζουν πως είναι κήρυκες και μάρτυρες της σταύρωσης και της ανάστασης του Ιησού Χριστού.

2.2 Ο χλευασμός της ατεκνίας

Η Παναγία ήταν τέκνο της **Αγίας Άννας**⁵³ και του Ιωακείμ. Η Άννα κατάγονταν από ιερατικό γένος. Ο πατέρας της ήταν ο ιερέας Ματθάν. Οι γονείς της Μαρίας, η Άννα και ο Ιωακείμ ήταν ευσεβείς και πιστοί άνθρωποι, σοφοί και δίκαιοι. Το μόνο που τους έλλειπε ήταν ένα παιδί. Εκείνη την εποχή ήταν ντροπή η ατεκνία. Οι Ιουδαίοι πίστευαν πως οι άτεκνοι ήταν καταραμένοι από τον Θεό, και ήταν περιθωριοποιημένα άτομα στην κοινωνία. Ήταν η Αγία Άννα σε πολύ δυσάρεστη θέση, και ο Ιωακείμ βέβαια, δεν είναι και ότι καλύτερο να είσαι θέμα σχολίου από όλους και να οι συμπεριφορά αυτών να σε φέρνει σε πολύ δυσάρεστη θέση. Οι συμπολίτες τους ασκούσαν σε αυτούς ψυχολογική βία.

Η πίστη της στο Θεό ποτέ δεν άλλαξε, πάντα είχε εμπιστοσύνη και αγάπη προς Αυτόν. Ποθούσε και λαχταρούσε ένα παιδί αλλά ποτέ δεν είδε αυτή την ανεκπλήρωτη επιθυμία της σαν κάποια τιμωρία από τον Θεό. Η Αγία Άννα τελικά κατάφερε, αν και μεγάλη σε ηλικία, να αποκτήσει ένα παιδί, ένα κοριτσάκι. Αυτό το κορίτσι, η Μαρία, κατάφερε να αλλάξει την πορεία της ιστορίας, να γίνει το μέσο, με το οποίο ήρθε ο Θεός στην γη και σαρκώθηκε.

Μέσα από την Αγία Γραφή γνωρίζουμε και άλλα ζευγάρια που απόκτησαν σε μεγάλη ηλικία παιδιά όπως ο Αβραάμ και η Σάρα⁵⁴, η Ελισάβετ και ο Ζαχαρίας. Τα παιδιά αυτών έπαιξαν σημαντικό ρόλο στο σωτηριολογικό έργο του Χριστού είτε ως πρόγονοι Αυτού, ο Ισαάκ, είτε ως πρόδρομοί Του, ο Ιωάννης ο Πρόδρομος.

2.3 Η περίπτωση των εξισλαμισμών

Στην πορεία του χριστιανισμού υπήρξαν άνθρωποι που ασπάστηκαν τον χριστιανισμό μέσα σε ένα μη ευνοϊκό περιβάλλον, είτε στα πρώτα χρόνια του χριστιανισμού κάτω από το Ρωμαϊκό ζυγό, σε ένα ειδωλολατρικό περιβάλλον, είτε έζησαν την τουρκική κατοχή. Στα πρώτα χρόνια ζωής του χριστιανισμού κύριο μέλημα των ειδωλολατρών ήταν να σταματήσουν την πορεία εξάπλωσης του χριστιανισμού με κάθε τρόπο. Αρχικά τους πίεζαν ψυχολογικά, τους απειλούσαν και στην συνέχεια του βασάνιζαν μέχρι να μαρτυρήσουν, να πεθάνουν. Τα ίδια συνεβαίνανε και όταν οι Έλληνες βρίσκονταν υπό τουρκική κατοχή. Το παιδομάζωμα, ο εξισλαμισμός αποτελούν παρόμοιες μεθόδους αλλαγής της πίστεως με τις παραπάνω.

⁵² Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος Γ, σελ.31-38 για τον βίο του αγίου μάρτυρα Υάκινθου Κουβικουλάριου, και σελ.41-42 για τους αγίους Θεόδοτο και Θεοδότη.

⁵³ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΕ, σελ.468-480.

⁵⁴Βλ. Π.Δ., Γένεσις 16°-19° Κεφάλαιο.

Υπήρχαν φορές που άνθρωποι, οι πιστοί του χριστιανισμού υπέκυψαν στις πιέσεις των αλλόθρησκων και άλλαξαν την πίστη τους. Άλλαξαν την πίστη τους γιατί φοβόντουσαν για την ζωή τους, ήθελαν να ζήσουν και δεν είχαν τόση εμπιστοσύνη στον Θεό τους. Κυριαρχούσε μέσα τους ο ανθρώπινος φόβος. Δεν είχαν τον αγνό φόβο που θα τους οδηγούσε στον παράδεισο, στην κοινωνία με τον Θεό.

Αρκετοί από αυτούς που υπέκυψαν και απαρνήθηκαν την πίστη τους ξαναγύρισαν στην αγκαλιά του Ιησού Χριστού και κάποιοι από αυτούς φόρεσαν το φωτοστέφανο του μαρτυρίου. Οι μάρτυρες αποτέλεσαν μία όαση μέσα στην κατοχή και την μαυρίλα της τουρκοκρατίας. Ένας από αυτούς ήταν και ο **άγιος οσιομάρτυς Γεράσιμος ο νέος**⁵⁵, ο οποίος έγινε Ισλαμιστής με την βία.

Ο άγιος δούλευε ως υπηρέτης σε έναν Τούρκο Ισλαμιστή στην Κωνσταντινούπολη, μακριά από την οικογένεια του. Το αφεντικό του τον ξεγέλασε, του υποσχέθηκε πράγματα και με την βία του έκανε περιτομή. Το αφεντικό τον έδωσε σε άλλο αφεντικό χωρίς να του πραγματοποιήσει τίποτα από όσα του είχε υποσχεθεί.

Ο νέος γρήγορα κατάλαβε τι ατόπημα είχε κάνει και έφυγε κρυφά για να γυρίσει πίσω στο σπίτι του. Επί τρία χρόνια ζούσε μία ασκητική ζωή εντός της οικείας του, και προσεύχονταν στον άγιο Γεώργιο. Έκανε ότι ήταν δυνατό για να συγχωρεθούν οι αμαρτίες του, προσεύχονταν ακόμη στον άγιο να τον αξιώσει να γίνει μοναχός. Οι προσευχές εισακούστηκαν και έγινε μοναχός, ο διάβολος όμως συνέχισε να τον πειράζει. Ο οσιομάρτυς ήθελε να μαρτυρήσει για χάρη του Ιησού Χριστού, αλλά ο γέροντας του είπε σε αυτόν: «... Σύ όμως νά σταθής α□νδρείος καί νά μη παράσχης ὡτα ἀκοῆς, ὅτι ταῦτα πάντα εἰ□ναι μηχανουργήματα του μεγάλου δράκοντος, του□ διαβόλου, ε□πειδή διά νά μαρτυρήσης τυγχάνει δυσκατόρθωτον, καί μη διανοηθῇς ὅτι, ἅμα παρουσιασθῇς, α□μέσως θα αποκοπη□ η κεφαλή σου και θα μεταβῇς ε□ις τόν Παράδεισον, α□λλά ὅλως τουναντίον· διά του□το σου□ λέγω νά α□φήσης τον λογισμόν, ὅστις σέ κατέχει τώρα, ἵνα μή εμπέσης εἰς παγίδα του□ σατανα□· εἰ□ δέ καί διστάζεις υπέρ τη□ς σωτηρίας σου, ε□γώ τουλάχιστον σου□ υπόσχομαι ὅτι θά τύχης συγχωρέσεως υπό του□ Θεοῦ. Διά τοῦτο και ησύχασον, ε□πιμελούμενος τω□ν κανόνων του□ μοναστικοῦ βίου, του□ς οποιόους υπεσχέθης ε□νώπιον του□ Κυρίου ημω□ν Ιησου□ Χριστου□ νά φυλάξης, διότι καί η μοναδική πολιτεία μαρτύριον λογίζεται υπό τω□ν Θεοφόρων αγίων Πατέρων, καί μαρτυρικούς στεφάνους λαμβάνει παρά του□ Ιησου□ Χριστου□ ο καλός Μοναχός, ε□ξαιρέτως δέ ο υποτακτικός»⁵⁶.

Καταλαβαίνουμε από τα λόγια του γέροντα πως είναι αμαρτία να επιδιώκει το μαρτύριο του με αυτό τον τρόπο. Μαρτυρούν οι εξάιρετοι χριστιανοί, αυτοί που είναι υποταγμένοι στον Κύριο Ιησού Χριστό. Ο άγιος πίστευε πως με αυτό τον τρόπο θα καθαρθεί από τις αμαρτίες που έχει κάνει. Η βία που θα του ασκήσουν οι άλλοι θα τον οδηγήσει στην βασιλεία των ουρανών. Αξιώθηκε τελικά να μαρτυρήσει για χάρη του Ιησού Χριστού. Επί δεκαπέντε μερόνυχτα βασανίζονταν από τους διώκτες του, ώσπου τον αποκεφάλισαν.

⁵⁵ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιουλίου Γ, σελ.42- 48. Ημέρα μνήμης του αγίου είναι η 3^η Ιουλίου.

⁵⁶ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιουλίου Γ, σελ. 45.

2.4 Η αίρεση ως πρόκληση

Υπήρχαν και πιέσεις εντός του κόλπου της Εκκλησίας, στην διάρκεια τεσσάρων πρώτων αιώνων την Εκκλησία ταλαιπωρούσαν οι αιρέσεις και μετέπειτα η διαμάχη για τις εικόνες. Θύματα αυτής της βίας υπήρξαν Ποιμένες και πιστοί. Θύμα υπήρξε και ο **πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως άγιος Ανατόλιος**⁵⁷ (447 μ.Χ., επί Θεοδοσίου). Ο πατριάρχης Αλεξανδρείας Διόσκορος υποστήριξε την εκλογή του Ανατόλιου στον Αρχιερατικό θρόνο με σκοπό να προωθήσει τις μονοφυσιτικές του απόψεις και ιδέες. Ο Ανατόλιος δεν συντέλεσε, ώστε να πραγματοποιηθούν τα σχέδια του Διόσκορου και να αλλοιωθεί το δόγμα της πίστεως μας.

Ο άγιος Ανατόλιος βρίσκονταν σε πολύ δύσκολη, είχε ευθύνη απέναντι στο ποίμνιο του και στον Θεό. Έπρεπε να διαφυλάξει αλώβητη την αλήθεια της πίστεως μας, το ορθόδοξο δόγμα. Στην Ορθόδοξη Εκκλησία η αλήθεια της πίστεως είναι πολύ σημαντική για την σωτηρία του ποιμνίου.

⁵⁷ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος Γ, σελ.38-40.

3^ο Κεφάλαιο

Οι Άγιοι ως υποκείμενα βίας

Ο χριστιανισμός διδάσκει, πρεσβεύει και κηρύττει την αγάπη, αποκηρύσσει κάθε μορφή βίας, αλαζονείας και εγωισμού. Αναρωτιέται κανείς πως μπορούν να ενταχθούν στους κόλπους της Εκκλησίας και να αγιοποιηθούν πρόσωπα που υπήρξαν φορείς και όργανα της βίας. Η Εκκλησία δεν νομιμοποιεί την χρήση βίας όποιος και αν είναι ο απώτερος σκοπός. Δεν την αντιπροσωπεύει η παροιμία «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Σε κανένα σημείο της διδασκαλίας της δεν παρακινεί το ποίμνιο της να ακολουθήσει την οδό της βίας προκειμένου να εξαπλωθεί, και να διαδώσει στα πέρατα του κόσμου το ευαγγέλιο. Σε αντίθεση με άλλες θρησκείες, όπως ο μουσουλμανισμός, που προτρέπει τους πιστούς της να χρησιμοποιήσουν βία για να διαδοθεί η διδασκαλία του μάλιστα επιτρέπει τις επιθέσεις αυτοκτονίας και κάνει τα υποκείμενα βίας προφήτες του Αλλάχ. Αυτό στον χριστιανισμό δεν ισχύει.

Υπάρχουν και οι άγιοι στην ανατολική Εκκλησία που χρησιμοποίησαν βία με σκοπό να δείξουν το πρόσωπο του αληθινού Θεού και την αλήθεια της πίστεως μας. Η βία αυτή είχε ως αντικείμενο άλλοτε αντικείμενα του ειδωλολατρικού κόσμου ή άτομα που απειλούσαν την αληθινή πίστη και διαστρέβλωναν τον λόγο του Κυρίου. Υπήρξαν ακόμη χριστιανοί που κατάφεραν να σώσουν άλλους πιστούς από το μαρτύριο, από την βία, αν και το έργο τους ήταν να οδηγήσουν στο μαρτύριο τους αδερφούς τους. Άλλοι πάλι πιστοί είδαν την βία ως ένα μέσο για να έρθουν πιο κοντά στον Θεό και γι' αυτό την ενέταξαν στην ασκητική τους ζωή.

Γνωρίζουμε πολύ καλά πως η Εκκλησία μας απαγορεύει την χρήση βίας προς τον συνάνθρωπό μας για οποιαδήποτε αιτία. Ο Χριστός δίδαξε την υπομονή και προέτρεψε τα θύματα, αντικείμενα βίας να μην ανταποδώσουν το κακό αλλά να γυρίσουν και το άλλο μάγουλο⁵⁸. Η ιερά παράδοση της Εκκλησίας μας κρατάει μία αυστηρή στάση απέναντι σε όλους όσους γίνονται υποκείμενα βίας. Ο ΝΣΤ' και ο ΝΖ' κανόνας του Μεγάλου Βασιλείου αναφέρονται στα επιτίμια όσων έχουν διαπράξει φόνο. Οι ποινές που προτείνει φανερώνουν την στάση της Εκκλησίας απέναντι στην χρήση βίας. Πρόκειται για αυστηρές ποινές αφού τιμωρεί αυτόν που έχει διαπράξει φόνο ακούσιο με τουλάχιστον δέκα χρόνια ακοινωνησίας.⁵⁹

Η Εκκλησία δεν έχει εντάξει στους χορούς των αγίων τους εθνομάρτυρες. Οι εθνομάρτυρες ανήκουν χρονικά στην ίδια περίοδο με τους νεομάρτυρες αλλά δεν ταυτίζονται. Για να λάβει κάποιος τον τίτλο του εθνομάρτυρα δεν σημαίνει πως είναι και καλός χριστιανός ή ότι έχει αποδείξει έμπρακτα την αγάπη του για τον Χριστό. Αυτό δεν σημαίνει πως κάποιος δεν μπορεί να ανήκει και στις δύο κατηγορίες, αρκεί να υπάρχουν στοιχεία, αποδείξεις για την προσφορά του⁶⁰.

⁵⁸ Βλ. Κ.Δ. Ματθ. 5,38-40.

⁵⁹ Βλ. ΒΛ. Ι. ΦΕΙΔΑ, 1998, σελ.338, κανόνες ΝΣΤ' και ΝΖ'. Καθώς και στον Ε' κανόνα του Γρηγορίου Νύσσης, σελ.363.

⁶⁰ Στην ορθόδοξη κοινότητα δεν υπάρχουν προβλήματα γιατί υπάρχει ο διαχωρισμός των εθνομαρτύρων και των νεομαρτύρων. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία αντιμετώπισε πρόβλημα με την αγιοποίηση προσώπων τα οποία υπήρξαν υποκείμενα βίας. Ο πάπας Ιωάννης-Παύλος ο 2^{ος} (†2005) οσιοποίησε πρόσωπα που δεν ήταν αρεστά στο ποίμνιο του. Ανάμεσα στα πρόσωπα που οσιοποίησε ήταν ο Κροάτης καρδινάλιος Στέπινας, συνεργάτης των ναζί, βουλευτής του φιλοναζιστικού καθεστώτος Πάβελιτς, που εξόντωσε περίπου 700.00 Σέρβους, και εγκληματίας πολέμου. Υπάρχουν και άλλοι νοσταλγοί του Ναζιστικού καθεστώτος που οσιοποιήθηκαν από τον πάπα και αυτό δυσaráεστησε πολλούς, οι οποίοι θεώρησαν πως δεν άξιζαν τα πρόσωπα αυτά αυτή την τιμή και την

3.1 Η κρήνιση των ειδωλολατρικών ναών

Ο εξηκοστός δεύτερος κανόνας της τοπικής συνόδου της Καρθαγένης αναφέρει οι ειδωλολατρικοί ναοί θα πρέπει να καταστρέφονται⁶¹. Οι άγιοι με αυτή τους την πράξη, την καταστροφή των ναών, ήθελαν να δείξουν ποιος είναι ο αληθινός Θεός, ποια πίστη έχει γερά θεμέλια και τέλος την δύναμη της πίστεως τους.

Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρήσουμε πως σκοπός αυτής της πράξης τους ήταν να προκαλέσουν σωματικές κακώσεις στους παρευρισκομένους εκεί. Οι άγιοι δεν χρησιμοποίησαν την σωματική τους δύναμη για να ισοπεδώσουν τα πελώρια κτίσματα, η πίστη τους και η προσευχή τους ήταν υπεραρκετή. Δεν ήταν μία εγωιστική πράξη που στόχο είχε τον εντυπωσιασμό, αλλά ήθελε να κάνει τους ειδωλολάτρες να δουν καθαρά και να προβληματιστούν για το ποιος είναι ο αληθινός Θεός. Έχουμε ήδη αναφέρει τον άγιο μάρτυρα Ακάκιο που υπέμεινε πολλά βασανιστήρια και στην συνέχεια γκρέμισε δύο ειδωλολατρικούς ναούς με την δύναμη της προσευχής του.

3.1.1 Αγία Κυριακή

Η αγία Κυριακή⁶² κατάφερε με την πράξη της αυτή, το γκρέμισμα των ειδώλων, να κάνει τους βασανιστές της να πιστέψουν στον Ιησού Χριστό στον αληθινό Θεό. Η αγία όπως και οι μάρτυρες γονείς της βασανίστηκαν πολύ από τους διώκτες τους. Ποτέ όμως δεν λύγισαν, αντιθέτως υπερασπίστηκαν τα πιστεύω τους και πρόταξαν το ανάστημά τους.

Ο Μάξιμος και ο Ιλαρίωνας δεν κατάφεραν να την κάνουν να αλλαξοπιστήσει αντίθετα η αγία τους μύησε στον Χριστιανισμό και τους έδειξε το αληθινό φως. Ο Ιλαρίωνας ήταν αυτός που την οδήγησε στον ειδωλολατρικό ναό και αυτή πέτυχε γκρεμίζοντας τον να αλλάξει την πίστη όσων ήταν παρόντων εκείνη την στιγμή. Η Αγία δεν άφησε τον τελευταίο διώκτη της, τον Απολλώνιο να της πάρει την ζωή, παρέδωσε την ψυχή της εκουσίως.

αναγνώριση από την Εκκλησία, γιατί ήταν υποκείμενα βίας και είχαν συναλλαγές, καλές σχέσεις με ολοκληρωτικά καθεστώτα..

Εμείς ως θεολόγοι και ως απλοί χριστιανοί θα πρέπει να κοιτάμε σε κάθε άγιο το ποιμαντικό του έργο και την θεολογία του, την κοινωνία του με τον Θεό. Στους κόλπους της ορθόδοξης Εκκλησίας υπάρχουν Άγιοι που υπήρξαν στρατιωτική και πήραν μέρος σε πολέμους. Αγιοποιήθηκαν για την προσφορά τους ως Χριστιανοί και όχι επειδή άσκησαν αυτό το επάγγελμα. Το επάγγελμά τους δεν υπήρξε εμπόδιο για να είναι καλοί χριστιανοί. Μπορούν και μέσα στο χώρο της δουλειάς τους να άσκησαν ποιμαντική.

⁶¹ Βλ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΠΕΙΤΟΥ, 1982, σελ. 497. Θα πρέπει να σημειωθεί πως ο κανόνας αυτός αναφέρετε στους Βασιλείς Ονώριο και Θεοδόσιο, τους καλεί να καταστρέψουν τους υπάρχοντες ειδωλολατρικούς ναούς που λειτουργούν. Αναφέρετε αυτός ο κανόνας για να δείξει πως οι τοπικοί σύνοδοι ασχολήθηκαν με το πρόβλημα της ύπαρξης των ειδωλολατρικών ναών.

⁶² Η αγία γιορτάζει στις 7 Ιουλίου. βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιουλίου Ζ, 1984, σελ. 110. και ΜΗΝΑΙΟΝ, Ιουλίου Ζ, σελ.37.

3.1.2 Άγιος Προκόπιος και Αγία Θεοδοσία

Ο Προκόπιος ήταν χριστιανός παρόλο που η μητέρα του ήταν ειδωλολάτρισσα. Δυστυχώς μετά από τον θάνατο του χριστιανού πατέρα του η μητέρα του άσκησε σε αυτόν τρομακτική επίδραση.⁶³ Παρακάλεσε η μητέρα του, τον Διοκλητιανό να του δώσει κάποιο στρατιωτικό αξίωμα, και αυτός τον έκανε διώκτη των χριστιανών. Όταν πήγαινε για να φέρει εις πέρας την πρώτη του αποστολή είδε τον Χριστό. Ο Προκόπιος συνειδητοποίησε τι πήγε να κάνει και αποφάσισε να γυρίσει πίσω στην αληθινή πίστη.

Το μίσος όμως της μητέρας του για τους χριστιανούς ήταν μεγάλο. Δεν δίστασε να προδώσει στον Διοκλητιανό τον ίδιο της τον γιό. Η πράξη αυτή της μητέρας του, Θεοδοσίας, οδήγησε τον άγιο στα βασανιστήρια. Είναι σκληρό να γίνετε ένα συγγενικό πρόσωπο του αγίου ηθικός αυτουργός των βασανιστηρίων.

Ο άγιος βρήκε την δύναμη και όταν οδηγήθηκε σε ένα ειδωλολατρικό ναό με την προσευχή του τον συνέτριψε. Αυτή την του πράξη δεν την άντεξε ο Διοκλητιανός και διέταξε να τον αποκεφαλίσουν. Η μητέρα του είδε την αλήθεια, ο αποκεφαλισμός του γιου της την έκανε να ασπασθεί τον χριστιανισμό. Βλέπουμε πως το μαρτύριο του γιου οδηγεί την μητέρα στην σωτηρία. Η Θεοδοσία είχε την τιμή να μαρτυρήσει για χάρη του χριστιανισμού.

Βλέπουμε πως ένας Χριστιανός γίνετε διώκτης, μετά ξανά χριστιανός και στην συνέχεια μάρτυρας και παράδειγμα προς μίμηση για την μητέρα του. Μία μητέρα που από καταδότρια του γιου της γίνετε μάρτυρας του Χριστού.

3.1.3 Άγιος μάρτυρας Αιμιλιανός

Ο άγιος μάρτυρας Αιμιλιανός είχε την τύχη και ταυτόχρονα την ατυχία να ζήσει στα χρόνια του Ιουλιανού του παραβάτη.⁶⁴ Ο άγιος μάρτυς ήταν χριστιανός και όπως ήταν φυσικό αποστρέφονταν τα είδωλα. Αυτή η αγάπη του για τον Χριστό τον έκανε να εξοργιστεί και να γκρεμίσει ένα ειδωλολατρικό ναό.

Η Πολιτεία δεν ήξερε ποιος προέβη σε αυτή την πράξη και φυλάκισε και βασάνισε πολλούς χριστιανούς. Παρουσιάστηκε αυθόρμητα και ομολόγησε την πράξη του. Αυτό δείχνει πως δεν ήθελε να επιβαρυνθούν άλλοι συμπολίτες του για δικές του πράξεις, είχε δηλαδή συναίσθηση των ευθυνών του, και ταυτόχρονα δεν είχε λόγο να ντρέπεται για δικές του πράξεις. Υπέμεινε με σθένος όλα τα μαρτύρια, μέχρι και μέσα στο πυρ τον τοποθέτησαν χωρίς να καεί από αυτό. Παρέδωσε την ψυχή του στον Κύριο στις 18 Ιουλίου.

3.2 Άσκηση βίας στους άλλους

Η χριστιανική ηθική απαγορεύει την άσκηση βίας. Είναι γνωστό πως υπάρχουν ιεροί κανόνες που απαγορεύουν την χρήση βίας και επιβάλλουν επιτίμια σε όσους πέσουν σε αυτό το αμάρτημα της άσκησης βίας. Γι' αυτό και θα αναλύσω μέσα από τον βίο του καθενός αγίου πως και γιατί ήταν υποκείμενο βίας. Τι εννοώ βάζοντας τον κάθε άγιο στην θέση του υποκειμένου. Θα δούμε ανθρώπους που ασκούσανε βία και στην συνέχεια παρατήσανε τα αξιώματά τους, έγιναν μοναχοί και αγιάσανε. Ακόμη θα δούμε άγιο που τα έβαλε με τον διάβολο κυριολεκτικά. Θα δούμε πως γίνετε κάποιος από υποκείμενο βίας να γίνει μάρτυρας, πως λοιπόν μπορούν να συνδεθεί το παράδοξο.

⁶³ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος Η, σελ.125-142.

⁶⁴ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΗ, σελ.321-322.

3.2.1 Άγιος ο νέος οσιομάρτυς Νικόδημος

Ο Νικόδημος μεταστράφηκε από χριστιανό σε μουσουλμάνο, οδήγησε και στον ασπασμό του Ισλάμ τα τρία από τα τέσσερα παιδιά του.⁶⁵ Το πιο μεγάλο έφυγε και πήγε στο Άγιο όρος για να προστατέψει τον εαυτό του και την πίστη του, από την μανία του πατέρα του. Ο Νικόδημος δεν ησύχαζε, τον είχε καταλάβει μανία και ο διάβολος τον έκανε να μισήσει τον χριστιανισμό. Αναζητούσε τον γιό με σκοπό να τον προσηλυτίσει, δεν δίστασε να πάει και στο Άγιο όρος έχοντας εχθρικές και βίαιες διαθέσεις.

Είχε σκοπό να κάνει μεγάλη ζημιά, να καταστρέψει όσα πιο πολλά μπορούσε. Αυτή την άσκηση βίας είχε ως σκοπό να ταπεινώσει κάθε χριστιανό και να δείξει την υπεροχή του Αλλάχ. Άλλωστε το κοράνι επιτρέπει την άσκηση βίας όταν αυτή γίνεται για να εξαπλωθεί το όνομα του Αλλάχ και να διαδοθεί το κοράνι⁶⁶.

Ο Θεός δεν τον άφησε να κάνει πράξει αυτά που είχε σκεφτεί, και γι' αυτό στο δρόμο προς το Άγιο όρος του έδωσε φώτιση και τον έκανε και πάλι χριστιανό. Από εκεί και ύστερα έγινε παράδειγμα χριστιανού και έφτασε ως το μαρτύριο. Αξιώθηκε ο άγιος μάρτυρας να μαρτυρήσει για την πίστη του και να γίνει παράδειγμα προς μίμηση.

3.2.2 Όσιος Μιχαήλ ο Μαλεΐνος

Ο όσιος Μιχαήλ ο Μαλεΐνος⁶⁷ ανήκει στους ανθρώπους που άλλαξαν εντελώς ζωή για χάρη του χριστιανισμού, παράτησαν εντελώς την κοσμική τους ζωή και δεν ασπάστηκαν απλά τον χριστιανισμό αλλά μόνασαν κιόλας. Από Πατρίκιος, στρατιωτικός υπάλληλος του Βασιλιά, έγινε μοναχός. Παράτησε τα αξιώματα την θέση του στο παλάτι, τις εκστρατείες, τους πολέμους και από υποκείμενο βίας έγινε υπόδειγμα χριστιανού.

Ο μοναχικός του βίος ήταν άξιος θαυμασμού, κατόρθωσε να ξεριζώσει εντελώς την παλιά κοσμική του ζωή και να γίνει ένα παράδειγμα προς μίμηση για όλους τους μοναχούς.

⁶⁵ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΑ, σελ.234-237

⁶⁶ Σε αντίθεση με τον χριστιανισμό που δεν επιτρέπει την άσκηση βίας ούτε όταν πρόκειται για να εκχριστιανίσουν κάποιον. Ο θεϊός νόμος απαγορεύει την άσκηση βίας ακόμα και για θεάρεστους σκοπούς. Η βία είναι αναγνωρισμένη εφόσον αποβλέπει στο γενικό καλό της ανθρώπινης κοινωνίας και δεν έρχεται σε αντίθεση με τον θείο νόμο. (βλ. Παν. Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ, λ. βία Θ.Η.Ε., τόμος 3^{ος}, 1963, στ. 857-858).

⁶⁷ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΒ, σελ.255-267, και ΜΗΝΑΙΟΝ, Ιουλίου ΙΒ, σελ.60

3.2.3 Αγία Μαρίνα

Η αγία Μαρίνα βασανίσθηκε πολλές φορές για την πίστη της, ποτέ όμως δεν πτοήθηκε και δεν λύγισε αντιθέτως με την βοήθεια του Θεού αντιμετώπισε τον διάβολο. Ο βίος της είναι συνταρακτικός, δεν αφήνει ασυγκίνητο κανένα.⁶⁸

Η οικογένεια της δεν ήταν μέλος της Εκκλησίας του Χριστού, και το ότι έζησε τα δεκαπέντε πρώτα χρόνια της ζωής της μακριά από αυτή, την βοήθησε στο να ανακαλύψει την πραγματική πίστη. Για αυτή της πίστης φυλακίζετε και βασανίζετε από τον έπαρχο. Τα βασανιστήρια δεν την οδηγούν στον θάνατο, και οι πληγές που αφήνουν δεν διαρκούν πολύ, επουλώνονται αμέσως.

Ο διάβολος βλέποντας το θάρρος, την πίστη, την αγάπη για τον Χριστό της Μαρίνας, την επισκέπτεται στην φυλακή παίρνοντας μορφή δράκου. Αν και η αγία ήταν μικρό παιδί, μόλις δεκαπέντε ετών, δεν πανικοβλήθηκε από την επίθεση του δράκου και αντιστάθηκε. Ο δράκος την κατάπιε και η αγία εκείνη την στιγμή προσευχήθηκε και έκανε τον σταυρό της. Φανταστείτε λοιπόν τι πίστη είχε, πόση δύναμη και τι θάρρος αντλούσε από αυτή. Άρπαξε τον δράκο από τις τρίχες και τον χτύπησε στο κεφάλι και την ράχη του και τον ταπείνωσε. Ο διάβολος της είπε να σταματήσει να προσεύχεται γιατί αλλιώς θα την θανατώσει. Η αγία τον άρπαξε από το κεφάλι και τον μαστίγωσε. Σε πολλές βυζαντινές εικόνες απεικονίζετε η αγία κρατώντας τον διάβολο από τα κέρατα.

Η αγία οδηγήθηκε στο μαρτύριο, και την ώρα που ο δήμιος ήταν έτοιμος για να της αφαιρέσει την ζωή έγινε σεισμός και άγγελοι πλημμύρησαν τον ουρανό. Το θέαμα αυτό έκανε δειλό τον δήμιο και ανίκανο για να επιτελέσει το έργο του. Ο πόθος της αγίας να μαρτυρήσει ήταν μεγάλος και παρακάλεσε τον δήμιο να μην της στερήσει αυτή την χαρά και την τιμή του μαρτυρίου.

Στην Εκκλησία μας η αγία Μαρίνα λέγεται και αθληφόρος αήττητη, αφού ο αγώνας της με το δαίμονα ήταν άνισος όπως αποδείχτηκε⁶⁹. Αφού η δύναμη της αγίας, μέσου της προσευχής, την έκανε πολύ πιο ισχυρή από τον διάβολο. Παρομοιάζει την αγία σαν αρνί και τους διώκτες της ως λύκους που θέλουν να την κατασπαράξουν. Με αυτό τον τρόπο ο αγώνας της αγίας μας φέρνει στον νου τον αγώνα που έδωσε ο Χριστός, μέσα από την παρομοίωση του αμνού.

⁶⁸ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΖ, σελ.310-320

⁶⁹ Βλ. ΜΗΝΑΙΟΝ, Ιουλίου ΙΖ, σελ.87-94

3.2.4. Προφήτης Ηλίας

Ο προφήτης Ηλίας είναι ο μόνος άνθρωπος στον κόσμο που δεν έχει πεθάνει, αλλά έχει αναληφθεί στον ουρανό. Έζησε τα δύσκολα χρόνια, που ο λαός του Ισραήλ είχε ξεχάσει τον αληθινό Θεό και πίστευε στον Βαάλ και στα άλλα είδωλα.⁷⁰ Ο προφήτης Ηλίας ήταν από τους λίγους που είχαν μείνει πιστοί στον Θεό. Έκανε θαύματα, ανέστησε τον γιό του χήρας, τον Ιωνά, και όταν έμεινε στην έρημο ο Θεός του έστειλε ένα κόρακα και τον εταίζε.

Ο προφήτης Ηλίας δεν δίσταζε να τα βάλει με τους ιερείς του Βαάλ. Πήγαν στο βουνό και προσπάθησαν να κάνουν θυσία στο Θεό τους για να σταματήσει την ξηρασία, από την μία οι ιερείς του Βαάλ και από την άλλη ο προφήτης Ηλίας. Οι ιερείς απέτυχαν να ανάψουν φωτιά με την προσευχή τους προς τον Βαάλ. Κάτι που πραγματοποίησε ο Ηλίας και έκανε τον λαό να τον προσκυνήσει και να παραδεχθεί πως ο Θεός του προφήτη είναι ο αληθινός.

Διέταξε τον κόσμο να πιάσει όλους τους ιερείς των ειδώλων⁷¹ και να τους πάει σε ένα ξεροπόταμο, τον χείμαρρο Κισσών και τους έσφαξε. Μετά από αυτό σταμάτησε η ξηρασία και άρχισε να βρέχει⁷². Αυτή η πράξη, η σφαγή των ιερέων των ειδώλων, φαίνεται σε όλους εμάς απάνθρωπη. Δεν μπορούμε να καταλάβουμε από πού πηγάζει αυτή η βίαιη συμπεριφορά. Για να κατανοήσουμε την πράξη του προφήτη, γιατί επέτρεψε ο Θεός να συμβεί κάτι τέτοιο, θα πρέπει να δούμε τον χωρόχρονο της πράξης.

Ο προφήτης Ηλίας έζησε σε μία δύσκολη εποχή και χρειάστηκε να πολεμήσει μόνος του ενάντια στις σκοτεινές δυνάμεις. Οι άνθρωποι βρίσκονταν στο χείλος του γκρεμού, όδευαν προς την καταστροφή, είχαν εκπέσει ηθικά και τίποτα δεν τους ένωνε με τον Θεό. Αυτή η πράξη θα λέγαμε πως ήταν πράξη απελπισίας, το μόνο που μπορούσε να κάνει για να ταράξει την ζωή των Ιουδαίων, για να τους ξυπνήσει. Ο προφήτης Ηλίας είναι μία σημαντική μορφή τόσο για την Ιουδαϊκή θρησκεία, όσο και για τον Χριστιανισμό. Κήρυξε το λόγο του Θεού και τον υπερασπίστηκε όσο λίγοι. Συνεχιστείς του έργου του ήταν ο μαθητής και προφήτης Ελισσαίος.

⁷⁰ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος Κ, σελ.371-398

⁷¹ Οι ιερείς των ειδώλων ήταν περίπου χίλιοι διακόσιοι (1200), προέρχονταν από όλες της υπάρχουσες ειδωλολατρικές θρησκείες, από το ελληνικό δωδεκάθεο, από την θρησκεία που είχε για Θεό της τον Βαάλ. Οι πιο πολλοί από αυτούς ήταν υπό την προστασία της βασίλισσας Ιεζάβελ. (βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιουλίου Κ, 1984, σελ.377).

⁷² Βλ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ Δ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ Αρχιμανδρίτου, 1995, σελ.34-35 & Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιουλίου Κ, 1984, σελ.378-380.

3.2.5 Αγία Παρασκευή

Η Αγία Παρασκευή όταν έφθαν οι γονείς της πούλησε όλα της τα υπάρχοντα και πήγε να μονάσει σε ένα μοναστήρι και ταυτόχρονα κήρυττε τον λόγο του Θεού.⁷³ Για την πίστη της βασανίστηκε από τους ειδωλολάτρες. Ο πρώτος βασανιστής ήταν ο βασιλιάς Αντωνίνος, ο οποίος την βασάνισε βάζοντας της μία πυρακτωμένη περικεφαλαία. Η πίστη και η προσευχή της την προστάτευσαν από τις επιπτώσεις του βασανιστηρίου. Οι βασανιστές της την κρέμασαν και από τα μαλλιά της και την έκαψαν με λαμπάδες, και μετά την έβαλαν σε ένα λέβητα με πίσσα και λάδι, όμως πάλι δεν καίγονταν από τα υλικά αυτά, η πίστη και η προσευχή της την προστάτευσαν. Αυτή η δύναμη της αγίας, έκανε τον βασιλιά να απορήσει και δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί η πίσσα δεν έκαίγε το κορμί της Παρασκευής.

Ο βασιλιάς ζήτησε από την αγία να του ρίξει πίσσα και λάδι για να δει αν όντως καίει. Η πίσσα έκαίγε και έτσι πέφτοντας στο πρόσωπό του τον έκαψε και τον τύφλωσε. Έτσι κατάλαβε πως η αγία είχε δύναμη και την αντλούσε από τον αληθινό Θεό της και γι' αυτό ζήτησε από την αγία να του δώσει πίσω το φως του και αυτός θα πίστευε, με την σειρά του, στον αληθινό Θεό. Η αγία του δώρισε πίσω την όραση του, δεν είχε σκοπό να τον τυφλώσει και να τον τιμωρήσει γι' αυτά που της είχε κάνει. Ήθελε να του δείξει ποιος είναι ο αληθινός Θεός και να μοιραστεί μαζί του την πίστη της.

Τα βασανιστήρια που υπέστη η αγία δεν σταμάτησαν εδώ και ο βασιλιάς Ασκληπιός την διώκε για την πίστη της και την βασάνισε. Όμως στο τέλος πίστεψε και αυτός και οι γύρω από αυτόν στον Ιησού Χριστό χάρις την αγία Παρασκευή. Η αγία τελικά μαρτύρησε, την αποκεφάλισαν. Όπως είπαμε και παραπάνω δεν έχουν όλοι την τύχη και την τιμή να μαρτυρήσουν για χάρη του Χριστού, η αγία χρήστηκε άξια έχει αυτό το τέλος και να φορέσει το στεφάνι του μαρτυρίου.

⁷³ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΣΤ, σελ.502-512.

3.2.6 Άγιος Ευστάθιος

Ο άγιος Ευστάθιος ήταν στρατιώτης στα χρόνια που γίνονταν διωγμοί χριστιανών.⁷⁴ Είχε το θάρρος και το σθένος να παραδεχτεί την πίστη του ξέροντας ποιες ήταν οι συνέπειες. Ανακρίθηκε από τον έπαρχο Κορνήλιο και καταδικάστηκε να μαρτυρήσει με ένα από τα πιο βάρβαρα βασανιστήρια. Οι συνάδερφοί του στρατιωτικοί του τρύπησαν τους αστραγάλους και του πέρασαν σκοινί, τον έδεσαν πίσω από ένα κάρο και τον έσυραν ως τον ποταμό Σαγκρί. Όλοι οι παρευρισκόμενοι πίστεψαν ότι ήταν νεκρός, δεν μπορούσε να φανταστεί κάποιος πως θα μπορούσε να επιζήσει ύστερα από μία τέτοια διαδικασία, από ένα τόσο σκληρό μαρτύριο.

Με την δύναμη του Θεού ο άγιος σώθηκε, κατάφερε να επιβιώσει. Όταν έπαρχος έμαθε πως ο άγιος ζει θύμωσε και ντροπιάστηκε. Η πράξη αυτή, η σωτηρία του Ευστάθιου δεν τον έκανε να σκεφτεί ποιος είναι ο αληθινός Θεός, δεν ταρακουνήθηκε. Αντιθέτως λειτούργησε μέσα του ο εγωισμός και η αλαζονεία του. Αποφάσισε να σκοτώσει ο ίδιος με το μαχαίρι του τον άγιο, και τελικά αυτό έπραξε.

3.3 Φαινομενική βία

Υπήρξαν χριστιανοί που τα δύσκολα χρόνια των διωγμών από την θέση τους και το αξίωμα τους έσωσαν πολλούς χριστιανούς από το μαρτύριο. Τον μήνα Ιούλιο, στις 29, τιμούμε την μνήμη του **αγίου Ιωάννη**, που ήταν ένας από αυτούς.⁷⁵ Από τη θέση του ως στρατιώτη και διώκτη των χριστιανών έπρεπε να συλλαμβάνει, να φυλακίζει και να οδηγεί στο μαρτύριο τους. Ο άγιος ποτέ δεν έδρασε ως υποκείμενο βίας, αντιθέτως με την βοήθεια του Θεού και την θεία χάρη κατάφερε να γίνει σωτήρας των κατατρεγμένων χριστιανών. Κρυφά, χωρίς να δώσει τροφή για σχόλια στους ανώτερους του απελευθέρωνε χριστιανούς πριν αυτοί οδηγηθούν στο μαρτύριο.

Και ο ίδιος υπήρξε υπόδειγμα χριστιανού, ασκούσε τα λειτουργικά καθήκοντά του χωρίς να το καταλάβουν στον εργασιακό του χώρο. Δεν φοβόταν να ομολογήσει την πίστη του και να υποστεί τα μαρτύρια για χάρη του χριστού, αλλά εκμεταλλεύτηκε την θέση του και έγινε αρωγός βοήθειας για τους ανθρώπους που πραγματικά είχαν ανάγκη από αυτόν.

⁷⁴ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΗ, σελ.542.

⁷⁵ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΚΘ, σελ.590-591.

3.4 Άσκηση βίας στους εαυτούς τους

Πολλοί μοναχοί ασκούν βία στον εαυτό τους, χωρίς να φτάνουν στα άκρα όπως γίνετε σε άλλες θρησκείες⁷⁶. Οι μοναχοί της ορθοδόξου Εκκλησίας σκληραγωγούν τον εαυτό τους. Έχουμε παραδείγματα αγίων που δένουν τον εαυτό τους με σκοινιά. Ο **άγιος Νικόδημος ο αγιορείτης**⁷⁷ είναι ένας μοναχός που έζησε λιτά, σκληραγώγησε τον εαυτό του και έγραψε για τον μοναχικό βίο. Μέσα σε αυτή την «ομάδα» των αγίων βρίσκετε και ο άγιος Πέτρος⁷⁸.

Ο **άγιος Πέτρος** από Πατρίκιος έγινε μοναχός, εγκαταλείποντας το σπίτι του και την οικογένειά του. Επί τριάντα τέσσερα χρόνια μόνασε στο μοναστήρι του οσίου Ιωαννίκιου στον Όλυμπο, και αργότερα επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη και έκτισε ο ίδιος ένα μοναστήρι. Ο όσιος φορούσε πάντα τρίχινα ρούχα, και ποτέ σε όλα αυτά τα χρόνια του μοναχικού του βίου του ποτέ δεν φόρεσε παπούτσια. Σκληραγωγούσε το σώμα του και έκανε αγρυπνίες και νηστείες. Με αυτή την ασκητική ζωή κάθε μοναχός ζητά από τον Κύριο να συγχωρήσει τις αμαρτίες του και να τον αξιώσει να γευτεί την Βασιλεία των Ουρανών. Η ασκητική ζωή είναι ένα μέσο για να καρπωθεί ο πιστός τα αγαθά που απορρέουν από την Ανάσταση του Χριστού και την πρόνοια του Θεού. Χάρης την προσευχή, την άσκηση, το εργόχειρο των μοναχών, οι σωματικοί πόνοι δεν υπάρχουν στο μυαλό του. Δεν νοιώθει τους πόνους, γιατί η αγάπη του για τον Χριστό είναι μεγάλη.

⁷⁶ Έχουμε τα παραδείγματα των Σηιτών Μουσουλμάνων που αυτομαστιγώνονται προς τιμή του Αλί, ο οποίος ήταν διάδοχος του Μωάμεθ και μαρτύρησε για την πίστη το, ως θανάτου. Στο χώρο του Χριστιανισμού δεν έχουμε τέτοιες ενέργειες, που να βάζουν σε κίνδυνο τον πιστό και τον οδηγούν στο θάνατο.

⁷⁷ Βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιούλιος ΙΔ, σελ.280-299. Ακόμα έργα του αγίου που αναφέρονται στον μοναχικό βίο μπορείτε να δείτε Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, 1996.

⁷⁸ Ημέρα μνήμης του αγίου είναι η 1^η Ιουλίου. Για περισσότερες πληροφορίες για τον βίο του αγίου βλ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ιουλίου Α, 1984, σελ.14 και Β. ΡΟΥΣΣΟΥ, 1940, Ιούλιος σελ. 3.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Προσπαθήσαμε σε αυτή την εργασία να δείξουμε πως οι άγιοι, τους οποίους εορτάζουμε τον μήνα Ιούλιο, αντιμετώπισαν την βία. Είδαμε τους άγιους που έγιναν αντικείμενα βίας και το θάρρος που έδειξαν απέναντι σε αυτή. Στην συνέχεια γνωρίσαμε καλύτερα όσους άγιους βρέθηκαν αντιμέτωποι με την ψυχολογική βία και στο τέλος είδαμε αυτούς που άσκησαν βία, έγιναν υποκείμενα βίας. Η συντριπτική πλειοψηφία των αγίων έχει έρθει αντιμέτωπη με κάποια μορφή βίας, καταλαβαίνουμε πως η ζωή των αγίων είναι συνδεδεμένη με την βία.

Ο Χριστιανισμός γνώρισε την βία από τα γεννοφάσκια του. Η εξάπλωση και η ανάπτυξη του Χριστιανισμού γράφτηκε με το αίμα των μαρτύρων. Χιλιάδες άνθρωποι μαρτύρησαν για χάρη του Χριστού και γνώρισαν την απανθρωπιά των αλλόθρησκων συνανθρώπων τους. Κατόρθωσαν όμως να κηρύξουν τον ευαγγέλιο μέσα από το μαρτύριο τους και να φέρουν και άλλους ανθρώπους στην Εκκλησία. Θα πρέπει να τονίσουμε πως οι μάρτυρες είχαν πάντα δίπλα τους τον Ιησού Χριστό, ο οποίος τους έδινε πάντα δύναμη. Ανάμεσα στους μάρτυρες ήταν και μικρά παιδιά που μαζί με την οικογένεια τους μαρτύρησαν για τον Χριστό.

Σίγουρα οι διώκτες των Χριστιανών δεν χειρίστηκαν μόνο την σωματική βία αλλά και ψυχολογική. Ασκούσανε ψυχολογική βία στους Χριστιανούς προκειμένου να τους κάνουν να αλλαξοπιστήσουν. Και εντός της Εκκλησίας μέλη της ασκούσανε ψυχολογική βία για να προωθήσουν αιρετικές δοξασίες. Δηλαδή και μέσα στην Εκκλησία έχουμε άτομα τα οποία άσκησαν βία.

Η Εκκλησία μέσα από την ιερά παράδοση διακηρύττει πως δεν πρέπει να γινόμαστε κοινωνοί και υποκείμενα βία. Σε αντίθεση με άλλες θρησκείες και ομολογίες η Εκκλησία ποτέ δεν υιοθέτησε την βία για να κηρύξει τα πιστεύω της και να εξαπλωθεί. Δεν έχουμε αγίους που να έγιναν άγιοι επειδή υπερασπίστηκαν την πίστη τους με το να ασκήσουν βία σε ένα άλλο πρόσωπο. Εκτός του προφήτη Ηλία δεν είδαμε κανένα άλλο άγιο που να άσκησε βία σε συνάνθρωπο του και αυτή η βία να πήγαζε από το θρησκευτικό του αίσθημα. Ο προφήτης Ηλίας άσκησε βία γιατί ήταν ο μόνος τρόπος αντίδρασης, δεν μπορούσε να κάνει κάτι άλλο για να ταρακουνήσει τον κόσμο και να τον κάνει να γνωρίσει τον αληθινό Θεό. Η Εκκλησία δεν επιτρέπει την χρήση της βίας, προκειμένου να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της, να διαδώσει το μήνυμά της, και αυτό το γνωρίζουν τα μέλη της και συμμορφώνονται με τις επιταγές της.

Η βία ασκείτε από άτομα που προσπαθούν μέσα από τέτοια αντιδημοκρατικά μέσα να επιβάλλουν την άποψή τους και να χειραγωγήσουν τον άνθρωπο. Στον χριστιανισμό προέχει ο σεβασμός προς τον συνάνθρωπο, ως κατ' εικόνα Θεού. Η βία είναι ένας τρόπος συμπεριφοράς που υποβιβάζει την αξία του προσώπου, και είναι πράξη εγωιστική, αλαζονική, επιθετική. Κινητήριος μοχλός της δεν είναι η αγάπη και ο σεβασμός αλλά το μίσος. Ο Χριστός έρχεται και παρακινεί τον άνθρωπο να απαντήσει με την αγάπη του απέναντι σε κάθε μορφή βίας, υπερβαίνοντας έτσι τον μωσαϊκό νόμο.⁷⁹

Οι βίοι των αγίων είναι από τους καλύτερους οδηγούς πίστεως για όλους τους Χριστιανούς. Οι άγιοι είχαν τον τέλειο φόβο και αυτός τους έδινε δύναμη και δεν αισθάνονταν φόβος για τους ανθρώπους και για τα δεινά, που μπορούσαν να τους

⁷⁹ Βλ. Κ.Δ. Ματθ.5,38-40. Ο Χριστός παίρνει τον νόμο «ο φθαλμόν α ντί ο φθαλμού καί ο δόντα α ντί ο δόντος»(βλ. Π.Δ. Δευτ.19,21) και τον μετασχηματίζει, προσθέτει σε αυτόν αγάπη. Η καινοδιαθητική εντολή είναι «όστις σε ραπίζει εις τήν δεξιάν σιαγόνα, στρέψον αυτω καί τήν άλλην».

προκαλέσουν. Η ανθρώπινη βία δεν τους τρόμαζε, γιατί δεν είχε υπόσταση, μπροστά στην πίστη τους και την εμπιστοσύνη τους για τον Χριστό. Οι μάρτυρες μας έδειξαν πως μπροστά στην βασιλεία των ουρανών τίποτα δεν μπορεί να σταθεί εμπόδιο ή να ανακόψει την πορεία τους προς την τελείωση. Η βία γι' αυτούς δεν έχει υπόσταση, δεν τους τρομοκρατεί. Οδηγός τους και συνοδοιπόρος τους ο Αρχιμάρτυς, το πρότυπο κάθε πιστού, ο Ιησούς Χριστός. Αυτός που ήρθε για να πονέσει, να πεθάνει για να σκοτώσει τον θάνατο μέσα από την ανάσταση.

Ο Σεραφείμ του Σάρωφ υπήρξε αντικείμενο βίας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΤΟΥΡΑΚΗ Β. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Θέματα αρχαιολογίας και τέχνης *Α' τόμος: Εισαγωγή χριστιανικής αρχαιολογίας και αγιογραφίας*, Αθήνα 2000, 910σελ.

ΑΥΓΟΥΣΤΙΔΗ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ (ιερέας), *Η ανθρώπινη προσωπικότητα Ποιμαντική και Ψυχολογική προσέγγιση στην κλίμακα του Αγ. Ιωάννου του Σιναΐτου*, μέρος πρώτο εκδόσεις Ακρίτας, χ.χ., σελ. 57-85.

ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ Δ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ (Αρχιμανδρίτου), *Ο προφήτης Ηλίας*, βίοι αγίων τεύχος 34, Αθήνα, ορθόδοξος τύπος, 64σελ.

ΒΛΑΧΟΥ ΙΕΡΟΘΕΟΥ, *Μητροπολίτη Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου*, Ορθόδοξη ψυχοθεραπεία, Λειβαδιά, Ιερά μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου, 2004, Η' έκδοση, 343σελ.

ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ (Αρχιμανδρίτου), Οσίου Σεραφείμ του Σάρωφ *βίος*, μετάφραση Βασιλικής Νικολακάκη, Θεσσαλονίκη, εκδ. «το περιβόλι της Παναγίας» 1983, 134σελ.

ΚΑΛΛΙΑΚΜΑΝΗ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (Πρωτ.), Φόβος και αγάπη στην εν Χριστώ Ζωή, θεολογική επετηρίδα Ιεράς μονής Μητροπόλεως Κιτίου «Εκκλησιαστικός Κήρυκας», τόμος ζ – Ανάτυπο, 1995. 132σελ.

ΚΟΡΝΑΡΑΚΗ ΙΩΑΝΝΗ, *ΒΙΑ η οδός του Θεού*, Θεσσαλονίκη, εκδ. Κυριακίδη, 1996. 276σελ.

Λεξικό Βιβλικής Θεολογίας (ΛΒΘ), μεταφρασμένο από τα Γαλλικά με την εποπτεία του Σάββα ΑΓΟΥΡΙΔΗ, Σταύρου ΒΑΡΤΑΝΙΑΝ κ.α. Αθήνα, εκδ. Βιβλικού Κέντρου «Άρτος ζωής», 1980, 1038σελ. Πρόκειται για το Vocabulaire de Theologie Biblique, υπό τη διεύθυνση του Xavier LEON-DUFOUR κ.α., Paris, Ed. du Cerf, 1974.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΑΓΙΩΝ 2005 *ημερολόγιο με βίους Αγίων*, χ.σ., Αθήνα, copyright Δ. Τσολακίδης, 2005, 426σελ.

ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ, χ.σ., Αθήνα, εκδ. Αποστολικής Εκκλησίας της Ελλάδος, επανέκδοση 1990, 167σελ.

ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΣΤΑΥΡΟΥ, Η βιολογική διάσταση των βασανισμένων και των τρόπων θανάτωσης των Νεομαρτύρων. *Πρακτικά θεολογικού συνεδρίου εις τιμήν και μνήμην των Νεομαρτύρων, 17-19 Νοεμβρίου 1986*, Θεσσαλονίκη 1988, σελ. 357-364

ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, Συναξαριστής των δώδεκα μηνών του ενιαυτού, τόμος 2^{ος}, Αθήνα 1868, σελ. 240-289

-----, Πηδάλιον, Θεσσαλονίκη, εκδ. Βασ. Ρηγόπουλου, 1982, 799σελ.

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ, Προβληματισμοί Χριστιανικού Ήθους, Αθήνα, εκδ. Γρηγόρη, 2002, 342σελ.

-----, «Κριτική Θεωρία» και κοινωνική λειτουργία της θρησκείας, Αθήνα 1998, Β' έκδοση, 386σελ.

Novum Testamentum, επιμέλεια: Nestle-Aland, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1993

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, *Εισηγήσεις ΙΒ' Συνεδρίου Πατερικής Θεολογίας*, Αθήνα, Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 1994, 293σελ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, τόμος Β, Αθήνα, Ματθαίου Λαγγη, Ε' έκδοση, 1984, 671σελ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, τόμος Ζ, Αθήνα, Ματθαίου Λαγγη, Ε' έκδοση, 1984, 617σελ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, τόμος ΙΓ, Αθήνα, Ματθαίου Λαγγη, Β' έκδοση, 1969, 679σελ.

ΟΣΙΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΤΟΥ ΣΑΡΩΦ, χ.σ., Ωρωπός, Ιερά μονή Παρακλήτου 7^η έκδοση, 1998, 416σελ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ ΠΑΝ. Ι., λ. βία, Θ.Η.Ε., τόμος 3^{ος}, Αθήνα 1963, στ. 857-859

ΠΑΣΧΟΥ Π. Β., Άγιοι, οι φίλοι του Θεού, Υμνολογικά κείμενα μελέτες-2, Αθήνα, εκδ. Αρμός, 1997 β' έκδοση, 324σελ.

-----, □Εν α□σκήσει καί μαρτυρίω, Υμνολογικά κείμενα και μελέτες, Αθήνα, εκδ. Αρμός 1996, 189σελ.

ΡΟΥΣΣΟΥ Β., *Ήρωες του Χριστιανισμού ή Βίοι Αγίων Δυτικής και Ανατολικής Εκκλησίας*, τόμος Ιούλιος-Σεπτέμβριος, Αθήνα, Καθολική έκδοση, 1940, 235σελ. (μόνο για τον μήνα Ιούλιο)

Septuaginta, επιστημονική επιμέλεια: Prof. D. Dr. Alfred Rahlfs, Ελληνική Βιβλική εταιρεία, Αθήνα 1979

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Επιστήμη και τέχνη της Ποιμαντικής, Αθήνα, εκδ. Αρμός, 1997, 162σελ.

-----, Ποιμαντική γάμου, οικογένειας και ισότητας των δύο φύλων (διδασκτικές σημειώσεις) Αθήνα 2004, 477σελ.

-----, Σημειώσεις στο επιλεγόμενο μάθημα του Η' εξαμήνου "Ειδικά θέματα ψυχολογίας", Αθήνα 2004, 106σελ.

-----, Σημειώσεις στο επιλεγόμενο μάθημα του ΣΤ' εξαμήνου "Εισαγωγή στην ψυχολογία", Αθήνα 2004, 32σελ.

ΦΕΙΔΑ ΒΛΑΣΙΟΥ, Ιεροί κανόνες και καταστατική νομοθεσία της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 1998, 757σελ.

Οι αγιογραφίες προέρχονται από την εξής διεύθυνση στο διαδίκτυο:
www.monipetraki.gr

Χρήσιμες πληροφορίες βρήκαμε και στις εξής διευθύνσεις του διαδικτύου:
www.ecclesia.gr
www.beliefnet.com
www.divinedigest.com

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΓΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΝ ΒΙΑ
ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΛΙΟΥ

1	Άγιοι Κοσμάς και Δαμιανός	δολοφονήθηκαν από τον δάσκαλό τους επειδή τους φθονούσε.
	Άγιος Κωνσταντίνος	δεν θυσίασε στα είδωλα.
	Όσιος Πέτρος	σκληραγωγούσε τον εαυτό του ζώντας ασκητικά.
	Άγιοι μάρτυρες Δισχίλιοι	μαρτύρησαν με ξίφος για τον Χριστό.
	Άγιοι 25 μάρτυρες οι εν Νικομήδεια	κάηκαν στην φωτιά .
3	Άγιος μάρτυρας Υάκινθος ο Κουβικουλάριος	προτίμησε να πεθάνει από το να φάει ειδωλόθυτα.
	Άγιος Ανατόλιος	του ασκήθηκε ψυχολογική βία να γίνει μονοφυσίτης, όμως δεν πρόδωσε την πίστη του.
	Άγιοι Θεόδοτος και Θεοδότη	δεν έφαγαν ειδωλόθυτα.
	Άγιοι Μάρκος και Μωκιανός	προτίμησαν να πεθάνουν παρά να θυσιάσουν στα είδωλα.
	Άγιος οσιομάρτυς Γεράσιμος ο νέος	έγινε Ισλαμιστής με την βία. Τελικά μαρτύρησε για τον Χριστό.
4	Άγιος Θεόδωρος επίσκοπος Κυρήνης	προτίμησε να μαρτυρήσει από το να αρνηθεί τον Χριστό.
	Αγία μάρτυς Κυπρίλα, αγίες Λουκία και Αρόα	μαρτύρησαν γιατί δεν θυσίασαν στα είδωλα.
	Άγιος ιερομάρτυς Θεόφιλος	πέθανε από ξίφος για τον Χριστό.
5	Άγιος ιερομάρτυρας Κυπριανός	τον σκότωσαν γιατί δεν πίστεψε στον Μωάμεθ.
6	Αγία Λουκία	αρνήθηκε να θυσιάσει στα είδωλα, για χάρη της πίστεως της θυσιάστηκε.
	Ρήξος Βικάριος, οι Άγιοι μάρτυρες Φιλήμονας, Αρχιππος, Ονήσιμος, Αλεξανδρίων και Επίμαχος	μαρτύρησαν μαζί με την Αγία Λουκία. Ο Ρήξος αρχικά ήταν διώκτης της.
	Όσιος Αστείος	αρνήθηκε να θυσιάσει στα είδωλα και μαρτύρησε για την πίστη του.
	Οι άγιοι 24 μάρτυρες	μαρτύρησαν μαζί με την αγία Λουκία.
7	Αγία Κυριακή	γκρέμισε ειδωλολατρικό ναό, έκανε τους διώκτες της να πιστέψουν στον Χριστό.
	ο Άγιος ιερομάρτυς Ευστάθιος	κάηκε στην φωτιά για την πίστη του.
	ο Άγιος Πολύκαρπος ο νέος	τον σκότωσαν με μαχαίρι.
	ο Άγιος μάρτυς Ευάγγελος	τον σκότωσαν με ξίφος.
	Άγιοι μάρτυρες Περεγρίνος, Λουκιανός, Πομπηίου, Ησύχιου, Παππίου, Σατορνίνου και Γερμανού	μαρτύρησαν (τους έπνιξαν) επειδή ομολόγησαν ότι είναι Χριστιανοί .
8	Άγιος Προκόπιος	από διώκτης Χριστιανών, που τον ήθελε η μάνα του, γκρέμισε ειδωλολατρικούς ναούς για χάρη του Χριστού και τέλος μαρτύρησε γι' αυτόν.
	Αγία Θεοδοσία	μητέρα του αγίου Προκοπίου, μαρτύρησε

		από ξίφος για χάρη του Χριστού.
8	Άγιος Αναστάσιος ο νέος ιερομάρτυς	τον αποκεφάλισαν οι Τούρκοι, επειδή έλεγε την αλήθεια για το ποιόν του Μουφτή τους.
	Οι αγίες 12 οι Συγκλητικές	βρήκαν τραγικό τέλος επειδή δεν αρνήθηκαν τον Χριστό.
	Οι άγιοι Αντίοχος, Νικόστρατος και Άβδας	πέθαναν από το ξίφος των διωκτών του Χριστιανισμού.
9	Άγιος Παγκράτιος επίσκοπος Ταυρομενίας	ήταν φιλόανθρωπος και τον δολοφόνησαν οι Ιουδαίοι γιατί τον φθονούσαν.
	οι Άγιοι μάρτυρες Ανδρέας και Πρόβος	για χάρη της πίστεως τους κήκων στην φωτιά.
10	Οι Άγιοι 45 Μάρτυρες	για χάρη της πίστεως τους κήκων σε πυρακτωμένο καμίνι.
	Άγιοι Σιλουανός και Βιάνορος	ο Σιλουανός πίστεψε από το μαρτύριο του Βιάνορου και τελικά μαρτύρησε και ο ίδιος για την πίστη του
	Άγιος Απολλώνιος από την Λυδία	δεν δίστασε να ομολογήσει στον Βασιλιά τον αληθινό Θεό και γι' αυτό μαρτύρησε.
	Των 10000 (μυρίων) μαρτύρων	κήκων ζωντανόι γιατί ο επίσκοπος Αλεξανδρείας Θεόφιλος ήθελε να εκδικηθεί τον πρεσβύτερο Ισίδωρο.
11	Άγιος Κινδέος	κουβάλησε οικιοθελώς τα ξύλα του μαρτυρίου του.
	Άγιος νέος οσιομάρτυς Νικόδημος	ως μουσουλμάνος δίωκε τα παιδιά του (χριστιανοί) για να τα προσηλητήσει και να τους ασκήσει βία. Μαρτύρησε ως Χριστιανός.
	Άγιος νέος οσιομάρτυς Νεκτάριος	παρακαλούσε να μαρτυρήσει για τον Χριστό.
	Άγιοι μάρτυρες Μαρκιανός & Μαρτυροκλής	μαρτύρησαν για την πίστη τους.
	Αγία μεγαλομάρτυς Ευθυμία	τα βάσανα που υφίσταντο λόγω της πίστεως της δεν άγγιζαν το κορμί της. Τελικά μαρτύρησε αφού πρώτα προσευχήθηκε στον Κύριο.
12	Οι άγιοι μάρτυρες Πρόκλος και Ιλάριος	δεν δέιλιασαν, ομολόγησαν πίστη στον Χριστό και για αυτό μαρτύρησαν.
	Σεραπίων ο άγιος μάρτυς	ομολόγησε πίστη στο Χριστό και γι' αυτό μαρτύρησε.
	Μιχαήλ ο Μαλεΐνος	από Πατρίκιος έγινε μοναχός.
	Άγιοι μάρτυρες Ανδρέα του Στρατηλάτου, Ηρακλείου, Φαυστου, Μηνά και της συνοδείας τους	μαρτύρησαν για την πίστη τους.
	Άγιος μάρτυς Μάμαντας	μαρτύρησε για την πίστη του
13	Αγίας μάρτυρος Γολινδούχ-Μαρίας	βασανίσθηκε για την πίστη της και λυπήθηκε που δεν μπόρεσε να μαρτυρήσει.
14	Άγιος απόστολος Ακύλας	κήρυκας και μάρτυρας του Χριστού, όπως και η σύζυγός του Πρίσκιλλα.
	Άγιος μάρτυς Ιουστός	από φαντάρος έγινε Χριστιανός και μαρτύρησε από τον ηγεμόνα για την

		πίστη του.
14	Άγιος Ιωσήφ Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης και άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης	υπερασπίστηκαν τις εικόνες στην περίοδο της εικονομαχίας και υπέμειναν βασανιστήρια και εξορίες.
	Άγιοι Ακύλας και Ιλάριος	μαρτύρησαν για την πίστη τους.
	Άγιος μάρτυς Πέτρος	μαρτύρησε για την πίστη του.
	Άγιος μάρτυς Ηράκλειος	μαρτύρησε για την πίστη του.
15	Άγιος Αβούδιμος	αρνήθηκε να θυσιάσει στα είδωλα και τον αποκεφάλισαν.
	Άγιοι μάρτυρες Κηρύκον και Ιουλίττη	μαρτύρησαν για την πίστη τους.
16	Άγιος Φαύστος	σταυρώθηκε επειδή κήρυττε τον Χριστό.
	Επίσκοπος Αθηνογένης & οι 10 μαθητές του	τους αποκεφάλισε ο Διοκλητιανός επειδή ήταν Χριστιανοί.
	Άγιος μάρτυς Αντίοχος	πέθανε ύστερα από πολλά βασανιστήρια.
	οι 1050 άγιοι μάρτυρες	σκοτώθηκαν από ξίφος.
	Άγιος μάρτυρας Αθηνογένης	κάηκε στην φωτιά.
	οι Αγίες μάρτυρες γυναίκες	βρήκαν θάνατο από ξίφος.
17	Αγία Μαρίνα	βασανίστηκε για την πίστη της, δέχθηκε επίθεση στην φυλακή από τον διάβολο, γκρέμισε με την προσευχή της ειδωλολατρικούς ναούς.
	Οι Άγιοι Σπεράτος και Βερονίκη	μαρτύρησαν.
18	Άγιος μάρτυς Αιμιλιανός	κατάστρεψε ένα ειδωλολατρικό ναό και βασανίστηκε από τους ειδωλολάτρες γι' αυτή του την πράξη.
	Άγιοι μάρτυρες Παύλος, Ουαλεντίνα και Θόη	μαρτύρησαν για την πίστη τους. Ο Παύλος και την στιγμή του μαρτυρίου κήρυττε για τον Χριστό.
	Άγιος μάρτυς Υάκινθος	μαρτύρησε.
	ο άγιος Μάρκελλος	μαρτύρησε.
	οι άγιοι Δασίος και Μαρών	μαρτύρησαν.
19	Όσιος Σεραφεΐμ του Σάρωφ	δέχθηκε επίθεση από τρεις ληστές, στην ουσία από τον διάβολο, επέζησε και συγχώρησε τους διώκτες του.
20	Προφήτης Ηλίας	έσφαξε 1200 ιερείς του Βαάλ.
21	Άγιοι μάρτυρες Θεόφιλος, Τρόφιμος και άλλοι 13	τους έκαψαν και αποκεφάλισαν επειδή δεν αρνήθηκαν τον Χριστό.
	οι άγιοι 3 μάρτυρες εν Μελιτίνη	τους λιθοβόλησαν.
	Άγιοι μάρτυρες Ιουστός και Ματθαίος	μαρτύρησαν.
	Άγιος Ευγένιος	μαρτύρησε.
	Άγιοι Θεόδωρος και Γεώργιος	μαρτύρησαν.
22	Αγία παρθενομάρτυς Μαρκέλλα	βρήκε βίαιο θάνατο από τον πατέρα της.
23	Άγιος Φωκάς	μαρτύρησε επί Τραϊανού.
	Των αγίων μαρτύρων	μαρτύρησαν από τους Βουλγάρους.
	Άγιος ιερομάρτυς Απολλώνιος	μαρτύρησε, τον έριξαν στη φωτιά.
	οι 7 μάρτυρες εν Καρθαγένη	μαρτύρησαν.
24	Μεγαλομάρτυς Χριστίνα	μαρτύρησε και με το μαρτύριο της πίστεψαν και άλλοι.
	Άγιος μάρτυρας Θεόφιλος	μαρτύρησε γιατί δεν δέχθηκε να γίνει Μουσουλμάνος.
	Νεομάρτυς Αθανάσιος	μαρτύρησε γιατί δεν δέχθηκε να γίνει

		Μουσουλμάνος.
24	Οι άγιοι μάρτυρες Μπορισουα (Ρωμανός) και Γλιέβου (Δαβίδ)	μαρτύρησαν.
25	Αγία Άννα	είναι μητέρα της Παναγίας. Οι συγχωριανοί της την θεωρούσαν μιάσμα επειδή δεν είχε αποκτήσει παιδιά. Η ίδια αντιμετώπιζε αυτή την ψυχολογική βία με το να προσεύχεται στον Θεό για να της χαρίσει ένα παιδί.
26	Άγιοι Ερμόλαος, Έρμιππος και Ερμοκράτης	ήταν ιερείς και αποκεφαλίστηκαν γιατί ομολόγησαν τον Ιησού Χριστό.
	Αγία Παρασκευή	τα βασανιστήρια που της άσκησαν δεν κατάφεραν να την κάνουν να λυγίσει. Τύφλωσε τον βασιλιά και βασανιστή της, και τον έκανε να πιστέψει στον αληθινό Θεό. Βρήκε μαρτυρικό τέλος υπερασπιζόμενη την πίστη της.
	Αγία μάρτυς Ωραιοζήλη	την αποκεφάλισαν γιατί δεν θυσίαζε στα είδωλα.
	Άγιος μάρτυς Αππιών	μαρτύρησε από ξίφος.
	Αγία μάρτυς Ιερουσαλήμ	την αποκεφάλισαν γιατί δεν θυσίασε στα είδωλα.
27	Μεγαλομάρτυς Παντελεήμων ο ιαματικός	γιάτρεψε τον κόσμο, έκανε θαύματα. Διέδωσε τον Χριστιανισμό. Οι ειδωλολάτρες τον αποκεφάλισαν
	Η όσια Ανθούσα	διώχτηκε από τους εικονομάχους, κατάφερε να μην γίνει αντικείμενο βίας.
28	Απόστολος Τίμων	ήταν ένας από τους 70 μαθητές του Χριστού και βρήκε βίαιο θάνατο από ξυλοδαρμό από τα χέρια Ελλήνων.
	Άγιος Ευστάθιος	ήταν στρατιώτης. Παραδέχθηκε πως ήταν Χριστιανός και γι' αυτό βασανίστηκε και αφού ως εκ θαύματος γλύτωσε, τον σκότωσε ο έπαρχος.
	Άγιος μάρτυς Ακάκιος	υπέστη σκληρά βασανιστήρια, γκρέμισε δύο ειδωλολατρικούς ναούς.
	Άγιος νεομάρτυς Χριστόδουλος	μαρτύρησε από τους Γενίτσαρους.
29	Άγιος μάρτυς Καλλίνικος	βασανίστηκε, και παρακαλούσε τον Χριστό να λυπηθεί τους διώκτες του. Τους φανέρωσε μία πηγή για να ξεδιψάσουν. Τέλος παρακαλούσε τους διώκτες του να τον σκοτώσουν.
	Άγιος μάρτυς Βασιλίσκος	μαρτύρησε.
	Άγιοι μάρτυρες πατήρ, μήτηρ & δύο (2) τέκνα	ρίχτηκαν στην φωτιά και κάηκαν.
	Άγιος Ιωάννης	ήταν στρατιώτης και υποτίθεται ότι δώκε τους Χριστιανούς, κρυφά όμως τους απελευθέρωνε.
	Άγιοι μάρτυρες Βενιαμίν και Βήριος	μαρτύρησαν.
	Αγία Θεοδότη και τα τρία παιδιά της	μαρτύρησαν την εποχή της εικονομαχίας.
30	Αγία μάρτυς Ιουλίττη	ρίχτηκε στην φωτιά επειδή ομολόγησε πως ήταν Χριστιανή.